

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2021

Tereza Kluchová

**Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra sociologie**

Vliv a role domácích mazlíčků na své majitele

Bakalářská práce

Autor: Tereza Kluchová
Studijní program: B6703 Sociologie
Studijní obor: Sociologie obecná a empirická
Forma studia: Prezenční
Vedoucí práce: PhDr. Magdaléna Gorčíková, Ph.D.

Hradec Králové, 2021

Zadání bakalářské práce

Autor: Tereza Kluchová
Studium: F18BP0133
Studijní program: B6703 Sociologie
Studijní obor: Sociologie obecná a empirická
Název bakalářské práce: **Vliv a role domácích mazlíčků na své majitele**
Název bakalářské práce AJ: Effects and the Role of Pet Ownership

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Domácí zvířata (či mazlíčci) jsou často definována jako zvířata, která nemají (ve srovnání s hospodářskými zvířaty) funkci pro své majitele. Z již provedených výzkumů víme, že zvířata jsou považována za členy rodiny a nakládá se s nimi mnohdy jako s dětmi. Už od 18. století jsou psi spíše věrnými služebníky lidí. Zdá se, že se mění role a funkce domácích mazlíčků pro své majitele současně roste význam jejich vlivu na svého majitele. Tato práce má proto za cíl přiblížit čtenáři, jak vypadá typický majitel domácích mazlíčků - psů a koček ve vybraných českých obcích a představit v českém kontextu dosud ne příliš často reflektované téma role, funkce a podoby interakcí domácích mazlíčků se svými majiteli. Předpokládám, že vztahy mezi mazlíčky a jejich majiteli jsou založeny spíše na výměně sociálních interakcí a nikoliv na ekonomické a užité hodnotě přítomnosti zvířete. Ráda bych se dotkla i vlivu zvířete na chování majitelů (např. trávení volného času). Toto téma bude zkoumáno pomocí metody výběrové šetření formou dotazníku. Sběr dat se uskuteční kombinací nástroje online a zároveň papírovou verzí (PAPI, CAPI). Oslovím klienty vybraných veterinárních ordinací ve vybraných městech v ČR.

Coren, S. 1997. *Intelligence psů*. Praha: Robot.

Gollmann, B. 2006. *Kočka*. Praha: Grada.

Vandrovcová, T. 2015. „Sociologie zvířat: přehledová stať o oboru Human-Animal Studies., *Naše společnost* 1: 23-33, <http://dx.doi.org/10.13060/1214438X.2015.1.13.206>.

Blouin, D. D. 2012. „Understanding Relations between People and their Pets., *Sociology Compass* 6 (11): 856-869.

Ferguson, K. 2004. „I? My Dog., *Political Theory* 32 (3): 373-395.

Dotson, M. J., E. M. Hyatt. 2008. „Understanding dog-human companionship., *Journal of Business Research* 61 (5): 457-466.

Utz, R. L. 2014. „Walking the dog: The Effect of Pet Ownership on Human Health and Health Behaviors., *Social Indicators Research* 116 (2): 327-339.

Rijken, M., S. v. Beek. 2011. „About Cats and Dogs ... Reconsidering the Relationship Between Pet Ownership and Health-Related Outcomes in Community-Dwelling Elderly., *Social Indicators Research* 102 (3): 373-388.

Amiot, C. E., B. Bastian. 2014. „Toward a Psychology of Human-Animal Relations., *Psychological Bulletin*. 141 (1), <http://dx.doi.org/10.1037/a0038147>.

Charles, N. 2016. „Post-Human Families? Dog-Human Relations in the Domestic Sphere. „ *Sociological Research Online* 21 (3): 371-389, <http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-9558.2009.01353.x>.

Gosling, S. D., C. J. Sandy, J. Potter. 2010. „Personalities of Self-Identified Identified ‚Dog People‘ and ‚Cat People‘., *Anthrozoös* 23 (3): 213-222, <http://dx.doi.org/doi:10.2752/175303710x12750451258850>.

Salajková, V. 2017. *Význam, role a funkce psa ve společnosti a v rodině*. [online]. Univerzita Karlova [cit. 18. 4. 2020]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/179473/>.

Žežulková, D. 2019. *Souvislost mezi osobností majitele a behaviorálním profilem jeho kočky*. [online]. Univerzita Karlova [cit. 18. 4. 2020]. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/105052>.

Garantující pracoviště: Katedra sociologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Magdaléna Gorčíková, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 22.8.2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala (pod vedením vedoucí bakalářské práce) samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Tereza Kluchová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala své vedoucí práci za odborné vedení, její čas, rady a připomínky. Také děkuji své rodině a blízkým za jejich trpělivost, podporu a obětavou pomoc. Nesmím opomenout vyjádřit své díky též respondentům, kteří se výzkumu zúčastnili.

Anotace

KLUCHOVÁ, TEREZA. Vliv a role domácích mazlíčků na své majitele. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2021, 83 stran. Bakalářská práce.

Tato práce má za cíl přiblížit čtenáři v českém kontextu dosud ne příliš často reflektované téma role, funkce a vlivu domácích mazlíčků (konkrétně psů a koček) na své majitele ve volném čase, v chování i vlivu na zdravotní kondici. Dále si klade za cíl představit, jak vypadá typický majitel domácích mazlíčků. Z již provedených výzkumů o domácích mazlíčcích víme, že jsou často považováni za členy rodiny. Mění se role a funkce domácích mazlíčků a současně roste význam jejich vlivu na svého majitele. Teoretická část práce je zaměřena na již zmíněná témata a na další témata (například na téma sociologie zvířat, domestikace psů i koček, lov koček atd.). Praktická část práce se věnuje výše zmíněným tématům pomocí metody výběrové šetření formou dotazníku. Výzkum se detailněji prostřednictvím hypotéz věnuje vlivu osobnostní typologie zvířat na osobnost majitele, antropomorfizaci mazlíčka a finanční zátěži plynoucí z výdajů nad rámec nutnosti. Sběr dat se uskuteční online nástrojem (CAPI).

Klíčová slova

funkce domácích mazlíčků, charakteristiky majitelů mazlíčků, kočky, role domácích mazlíčků, psi

Annotation

KLUCHOVÁ, TEREZA. Effects and the Role of Pet Ownership. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 2021, 83 pp. Bachelor Thesis.

The aim of this paper is to introduce topics like role, function and effects of pets (especially dogs and cats) to their owners in leisure areas, in behaviour and in health condition, which haven't been discussed frequently yet. The other thesis deal is to show how typical pet owner looks like. It is already known from research about pets that they are often considered like family members. Their role and function have been modified and the significance of their effects on owners is increasing at the same time. The theoretic part of this paper is to focus on the already mentioned topics and other topics (for example sociology of animals, domestication of dogs and cats, cat hunting etc.). The practical part of this paper is focus to above mentioned topics using the method of selective research with the form of a questionnaire. The research deals more in detail of influence of the personality typology of animals to the personality of owners, antropomorphization of pets and financial implications of expenses beyond the necessity. Data collection will be done by an online tool (CAPI).

Key words

effects of pets, definition of pet owner, cats, pet's role, dogs

Obsah

Úvod	14
TEORETICKÁ ČÁST	16
1.1 Téma zvířat v sociologii	16
1.2 Proměna role a významu domácích mazlíčků	19
1.3 Příběh psa a člověka – domestikace, funkce a vliv psů.....	23
1.3.1 Vztah majitele se svým psem.....	26
1.4 Příběh kočky a člověka – domestikace, funkce a vliv koček.....	27
1.4.1 Šelma jménem kočka	30
1.5 Působení psů a koček na fyzické zdraví majitelů	33
1.6 Působení psů a koček na psychiku majitelů	37
EMPIRICKÁ ČÁST	40
2.1 Výzkumné otázky a hypotézy.....	40
2.2 Metodologie	41
2.2.1 Příprava a etika výzkumu	41
2.2.2 Základní a výběrový soubor	42
2.2.3 Nástroj měření a čištění dat	43
3. Výsledky.....	44
3.1 Popis majitelů po socioekonomické stránce.....	44
3.2 Popis mazlíčků.....	48
3.3 Proměnné vztahující se k hypotézám	51
3.4 Hypotézy.....	59
3.4.1 Vybrané psychologické charakteristiky	59
3.4.2 Míra antropomorfizace	61
3.4.3 Mazlíček a finance	62
3.4.4 Diskuze výsledků z hypotéz a limity metody a výzkumu.....	65
3.5 Výsledky doplňujících témat.....	68
Závěr.....	72
Zdroje.....	75
Příloha 1 – Úplné znění dotazníku.....	78
Příloha 2 – Obrázky z dotazníku.....	86

Seznam tabulek

Tab. č. 1 Extroverze a introverze respondentů	53
Tab. č. 2 Extroverze a introverze domácích zvířat	53
Graf č. 1 Četnosti a podíly jednotlivých vlastností dle typu majitelů	54
Tab. č. 3 Neurotismus a emoční stabilita respondentů	54
Tab. č. 4 Neurotismus a emoční stabilita domácích zvířat	54
Tab. č. 6 Vnímání zvířete antropomorfním způsobem nebo výhradně jen jako zvířete	56
Tab. č. 7 Počet; podíl dotazovaných dle míry antropomorfizace s ohledem na dítě (do 18 let) v domácnosti a druh chovaného mazlíčka	57
Tab. č. 10 Průměrné zbytné výdaje a cena pořízení mazlíčka s ohledem na příjem respondenta	63
Tab. č. 11 Pořizovací cena zvířete a průměrné částky zbytných výdajů za rok s ohledem na druh chovaného mazlíčka v Kč	64
Tab. č. 5 Extrovertní respondenti charakterizovaní ve věkových skupinách	65
Tab. č. 8 Srovnání míry antropomorfizace dle vybraného rodinného stavu respondenta	66
Tab. č. 9 Počet; podíl respondentů s malou mírou antropomorfizace dle věku	67
Tab. č. 12 Způsob trávení volného času se zvířetem a podíl dané odpovědi	69
Obr. č. 1 Šišlání na zvíře	86
Obr. č. 2 Používání přezdivek a různých zdrobnělin	86
Obr. č. 3 Pusinkování zvířete	87

Úvod

Když se řekne slovní spojení domácí mazlíček, vybaví si nejspíše většina z nás kočky a psy. Je k tomu také dobrý důvod. Vždyť jaké jiné zvíře je natolik domestikované a přítomné v takovém množství domácností? Ve společnosti existují názory, že vlastnictví psa zvyšuje pocit bezpečí před okolím, pes může pomáhat svým hlídáním ochraňovat vlastníka i majetek a je považován za věrného společníka. Naproti tomu o kočkách zase panuje ve společnosti přesvědčení, že jsou více nezávislé na člověku než psi, užitečné lovem hlodavců v okolí a dovedou si získat lidské sympatie svými ladnými pohyby či spokojeným vrněním.

Hlavní téma této práce jsou právě dva výše zmíněná nejčastější mazlíčci. Cílem této práce je zmapovat charakteristiky majitelů psů a koček a definovat je po socioekonomické stránce, dále též vyzkoumat jakou roli a funkci mazlíčci zastávají optikou empirického sociologického výzkumu. Dalším stěžejním tématem je vliv mazlíčka na majitele v aspektech volného času, ve zdraví a vliv na osobnost majitele. Též se práce snaží naléznout zákonitosti spojené s finanční náročností konkrétně s pořizováním různých více i méně potřebných doplňků.

Práce je rozdělena do dvou celků – teoretická a praktická část. V teoretické části se práce zaměří na několik témat a sleduje hlavní otázky: Jaká je role a funkce mazlíčků a jaký mají vliv na svého majitele? Platí přísloví, jaký pán, takový pes v typologii osobnosti? Jak probíhala domestikace psů a koček? Jak vypadá vztah založený na antropomorfizaci či infantilizaci mazlíčka? Co se týče fenoménu lovu koček, jak přesně se toto chování projevuje a jak na něj pohlíží majitelé?

Teoretická část obsahuje šest kapitol a dvě podkapitoly a je rozdělena do několika tematických částí. V první části představím téma domácích mazlíčků obecně (kapitoly: 2.1; 2.2), poté se zaměřím na psy (2.3; 2.3.1), v druhé na kočky (2.4; 2.4.1) a nakonec souhrnně na oba dva živočišné druhy (2.5; 2.6). Pokusím se charakterizovat typického majitele především po stránce sociálně ekonomické. Další stěžejní témata jsou pro práci role a funkce zvířete, vliv zvířete na chování majitele a podoba interakcí a vztahů mezi majitelem a zvířetem.

Po teoretické analýze dosavadního poznání následuje praktická část, ve které se práce věnuje výsledkům provedeného výzkumu v rámci této práce prostřednictvím metody kvantitativního dotazníkového šetření. Praktická část má osm kapitol a sedm podkapitol.

V rámci praktické části práce nejprve představím výzkumné otázky a hypotézy (3.1) a poté se věnuji metodologii (3.2; 3.2.2; 3.2.3) a její přípravě (3.2.1). Poté se věnuji komplexní charakteristice majitelů zvířat (4.1) a domácích mazlíčků (4.2). Také popíši proměnné vztahující se k hypotézám (2.3).

Jsou stanoveny tři hypotézy (4.3) a každá z nich se zabývá jedním z následujících témat: vliv osobnosti zvířete na osobnost majitele (4.3.1), emoční role domácích zvířat (4.3.2) a finanční investice do mazlíčka (4.3.3). První hypotéza se zaměřuje na případnou podobnost v osobnostních typech majitele a zvířete – extroverze či introverze a neuroticismus či emoční stabilita. Druhá hypotéza řeší míru antropomorfizace zvířete a zjišťuje, zda má na ni vliv přítomnost či absence dětí v rodině. Třetí hypotéza se věnuje financím majitele.

Za pomoci statistické analýzy získaných dat zodpovím některé hlavní otázky, které přímo souvisí se stanovenými hypotézami: Platí přísloví, že jaký pán, takový pes, co se týče osobnostní typologie? Ovlivňuje míru antropomorfizace zvířete to, zda v domácnosti jsou či nejsou děti? Do jaké míry hrají finance roli při pořízení mazlíčka i jeho následné péče?

Práce se zaměřila v teoretické části na další témata kromě těch stěžejních, které jsou zpracována jako hypotézy, a proto se v práci v praktické části nachází jejich zběžná deskripce (4.4). Zaměřuje se například na změnu životních návyků a způsob trávení volného času a důvody pořízení zvířete.

Hlavním cílem této práce je zjistit jakou roli mazlíčci v domácnostech zastávají a jaký mají na svého majitele vliv v několika aspektech (ve volném čase, vliv na osobnost a na zdraví vlastníka, vliv na finanční stránku). Těž je objektem zájmu význam a funkce zvířete. Neméně důležitým cílem je v určité míře vyzkoumat, jak ovlivňuje vztah míra antropomorfizace či infantilizace domácího mazlíčka. Cílem práce je mimo jiné statistické popsání fenoménu vlastnictví domácích mazlíčků konkrétně psů a koček.

TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část práce se zabývá nejprve obecně domácími mazlíčky. Je vysvětlen vztah sociologie a zvířat. Dále je stěžejním tématem role a význam domácích mazlíčků (psů a koček). Poté se práce věnuje detailněji psům a jejich domestikaci, funkci a vlivu na majitele a vztahu majitele se psem. Na podobná témata se práce zaměří i u koček. Bude nastíněna jejich domestikace, funkce a vliv. Prostor bude věnován i tématu lovu koček. Na závěr teoretické části se práce zaměří na srovnání obou mazlíčků vzhledem k jejich působení na fyzické i psychické zdraví a chování majitelů psů a majitelů koček.

1.1 Téma zvířat v sociologii

V této kapitole se budu věnovat, jak na téma zvířat nazírá sociologie (zoosociologie), jaké jsou společné rysy zvířat a také, že existuje vědecký obor Human Animal Studies. Ke konci kapitoly obrátím svou pozornost k sociálním konstrukcím zvířat konkrétně k psům a ke kočkách. Budu se zabývat tím, jak lidé své mazlíčky berou a jaké je projekce psích plemen ve filmech.

Téma zvířat v sociologii rozhodně není tak oblíbené jako například témata týkající se sociologii rodiny či sociologie města a venkova. Existuje podobor sociologie zoosociologie, který se zabývá sociálními útvary a chováním živočišných druhů po sociální stránce. Zoosociologie zkoumá především endogenní skladbu a způsoby a útvary determinace a úzce souvisí s etologií a ekologií. Již Konrad Lorenz a další badatelé se zaměřili na sociologické srovnání zvířat a lidí [Nejezchleb 2021]. V českém prostředí téma zvířat a domácích mazlíčků není úplně neprobádané. Už v první třetině dvacátého století (1928) se článek, který byl v minulém roce znovu vydán, avšak v původním znění [Ullrich, Komárek 2019] zaměřil na společné charakteristiky lidí a zvířat. Dnešní člověk homo sapiens sapiens je také jen živočišný druh a v mnoha ohledech a při různých situacích se některé živočišné druhy chovají stejně nebo podobně. Společným rysem je například péče o mláďata. Je zajímavé, že u lvů se starají o potomky oba rodiče, u termitů jen otec a u krokodýlů jen matka. Za společnou vlastnost bychom mohli považovat i ochranu mláďat před nebezpečím, což je přirozené, jelikož každý živočišný druh má podvědomý pud rozšiřovat své geny a počet jedinců [Ullrich, Komárek 2019]. Zvířata dále využívají spolupráci, pokud je to nutné, například bobři při stavení přehrady nebo vosy při napadení nepřitelem

[Ullrich, Komárek 2019]. Některé živočišné druhy jsou společenské a vznikají mezi jednotlivci ve skupině společné hry a zpěvy, což můžeme pozorovat u ptáků a u opic. Na závěr je popsáno [Ullrich, Komárek 2019] jaké chování náleží výlučně zvířatům a jaké jen člověku. Zvířata jednají na základě svého pudu a někteří si potravu loví. Co se týká jen lidí je manželství, i když i u některých zvířat, ze školy znám příklad labutí, se dodržuje párová monogamie v době páření.

Od napsání tohoto článku ze začátku minulého století získala sociologie zvířat výraznějšího významu a konkrétnějších podob a témat. Od 80. let minulého století se zájem o tyto témata zvyšoval a vznikl interdisciplinární obor jménem Human-Animal Studies, který se zabývá interakcemi mezi lidmi a ostatními zvířaty [Vandrovcová 2015]. Jedním z výzkumných problémů v tomto vědeckém diskurzu by mohlo být, proč mají některá zvířata privilegovanější postavení než ostatní. To, že se tomuto vědnímu oboru zvyšuje míra oblíbenosti dokazuje to, že lze pozorovat nárůst článků, časopisů, vědeckých oborů a předmětů na univerzitách i výzkumných institucí či jiných organizací. Autorka přehledové stati o zmiňovaném oboru [Vandrovcová 2015] dále uvádí, že nezůstalo jen u vzniku oboru Human-Animal Studies, ale později vznikl podobor s názvem Critical Animal Studies, který shromažďuje vědecké poznatky o vztahu lidí a zvířat a využívá je v hnutích za práva zvířat.

To, jakým způsobem se na domácí mazlíčky konkrétně na psy a kočky díváme a jak o nich přemýšlíme, tím zavdáváme příčinu vzniku sociální konstrukce těchto zvířat [Blouin 2012]. Jeden příklad se vyskytoval v kvalitativní studii [Salajková 2017], kde respondenti tvrdili, že malá plemena psů konkrétně se jednalo o jorkšíry a čivavy, vypadají jako krysy a v jejich očích degradovaly na to, že ani nepatří ke psům. Jiná studie [Černá 2013] ukazuje, že pes také může být módním doplňkem a sebezprezentací majitele. Sociální konstrukce jsou vytvářeny ve společnosti pomocí médií, institucí a lidí, kteří nás obklopují. Právě díky této konstrukci se tvoří různé postoje ke zvířatům a určitým plemenům [Blouin 2012]. To mě přivedlo na myšlenku, že pokud je ve filmech zobrazován nějaký statečný pes, který ochránil před zločincem svého páníčka a tím ho zachránil, ve většině případů se jedná o velká plemena psů, konkrétně se toto hrdinské chování často připisuje německým ovčákům, border koliím, labradorům či bernardýnům. Musím však uznat, že i menší plemena psů, na tomto místě mě napadá například jezevčík a psi pouliční směsi, se zachovávají hrdinsky v různých filmech, avšak častěji tato role připadne větším plemenům psů. Nejmenší plemena jako již zmíněná čivava a další nejsou v rolích hrdiny vidět vůbec.

I téma, jak jsou vyobrazováni psi již bylo zpracováno ve vědeckém diskurzu. Jeden článek [Ferguson 2004] například tvrdí, že psi jsou motivem v dětských knihách a mohou ztělesňovat hrdiny pro názorný příklad byl uveden Rex či Lassie. Článek dále tvrdí, že vztah ke psům je založen na náklonnosti, ochranářství a lásce.

1.2 Proměna role a významu domácích mazlíčků

V této kapitole nejprve vysvětlím pojem domácí zvíře, a jaký má domácí mazlíček vliv na svého majitele z pohledu současného vědeckého bádání. Též nastíním roli domácích mazlíčků konkrétně koček a psů, kterým se vzhledem k objemu literatury věnované právě psům budu zabývat více. Dále se pokusím odpovědět na otázku, jaký mají tito mazlíčci zejména psi pro člověka význam. Také se budu v krátkosti věnovat tomu, jací jsou majitelé psů.

Koho či co označujeme jako domácího mazlíčka? Nejširší definice by mohla znít tak, že domácí zvíře má své vlastní jméno a není určeno k jídlu [Franklin 1999]. To, že je vůbec v dnešní době běžné mít domácí zvíře je dáno tím, že se moderní svět transformoval [Franklin 1999]. Autor má na mysli transformaci podoby vztahů mezi lidmi a zvířaty obecně, konkrétně lidé si zvířata více váží a mají s nimi větší soucit (pro příklad poslouží vznik práv zvířat, zákony proti zabíjení určitých druhů atd.). Lidé si pořizují více domácích mazlíčků a mají k nim bližší vztah v dnešní moderní společnosti nežli dříve [Franklin 1999]. To vidíme například na příkladu rodiny, kdy lidé mají odlišnější potřeby i role a funkce se změnila na rozdíl od toho, jak rodina fungovala začátkem minulého či v předminulém století. Lidé pěstují osobité vztahy se svými mazlíčky a někdy jsou tyto vztahy dokonce intenzivnější než s ostatními lidmi. Majitelé své psy milují, i přesto, že jsou to jen zvířata [Ferguson 2004]. V některých případech se svým domácím mazlíčkem dokonce tráví více času či peněz než s ostatními lidmi. Domácí zvíře je terapie proti samotě a špatné náladě a štěstím, které plyne z jejich vlastnictví, a také prodlužují život svému majiteli v podobě zdraví. Domácí mazlíček může vyjadřovat životní styl majitele či majitelky. V některých případech může sloužit jako záplata na chybějící či špatný vztah, role domácího mazlíčka může spočívat v nahrazující roli dítěte, partnera, sourozence či přítele [Franklin 1999]. Ačkoliv je pes jenom pes, přesto může úroveň vztahu s majitelem dosahovat příbuzenství [Charles 2016]. Autor má na mysli emocionální rovinu, protože jinak je pes stále nerovným vzhledem k možným podobám interakcí k člověku. Přesto se rodiny stávají rozšířené ještě o jednoho člena nebo více členů v kruhu rodinném.

Svou pozornost zaměřím na psy. V dnešním diskurzu ohledně role domácích zvířat konkrétně psů je známý ten fakt, že se jejich role změnila, což tvrdí například jeden článek ze Spojených států amerických [Franklin 1999]. Spontánně vznikla nová abstraktní role psů [Ferguson 2004], která překračuje transcendentně rovinu vztahu se zvířetem. Lidé

své psy milují nehledě na to, že tento vztah nemůže být nikdy úplně rovnocenným. I přesto, že pes je jen psem, zastává důležitou roli v životě majitele. Jiný článek [Dotson, Hyatt 2008] opírající se o kvantitativní výzkum poukazuje na to, že majitelé psů jsou dokonce ochotni se svým mazlíčkům přizpůsobit a nastavují jim jen málo pravidel. V tomto výzkumu bylo zjištěno, že nejčastěji se svým psům přizpůsobují buď starší lidé od věku 65 let, nebo mladší lidé zhruba ve věku 26–35 let, protože tyto skupiny majitelů jsou se svými mazlíčky nejvíce citově spojeny a mají nejosobnější vztah. U mladší věkové skupiny autor [Dotson, Hyatt 2008] polemizuje s fenoménem zvýšeného zapojení. Ten ve zkratce znamená, že majitelé se o psa přehnaně zajímají a jsou k němu shovívavější, co se týče jeho chování. Zajímavým postřehem [Blouin 2015] je také to, že pokud je pes čistokrevný, je cennější pro svého majitele a ten je ochotný se potřebám psa ve větší míře přizpůsobit, kupovat mu dražší hračky, doplňky a krmivo.

Na otázku role zvířat konkrétně psů se zaměřil například i kvalitativní výzkum seniorů žijících ve městě se psem [Salajková 2017]. Informátoři ze studie neuváděli roli psa jako hlídače majetku, nýbrž zdůrazňovali v rozhovorech zejména emocionální funkci psa. Pes představoval sbližující element rodiny a svou přítomností dokázal uvolnit v některých případech rodinné klima. Dále se ve výzkumu zjistilo, že dokonce dochází k infantilizaci zvířete, zvláště pak po odchodu dětí od rodinného krbu [Salajková 2017]. Infantilizace znamená, že se ke zvířeti přistupuje jako by mělo dětské vlastnosti. Autoři jiného kvantitativního výzkumu [Dotson, Hyatt 2008] došli k závěru, že infantilizace se nejvíce týká lidí, kteří žijí samotářsky a nezajímají se o ostatní. Autorka [Salajková 2017] infantilizaci rozvádí na příkladu přílišné péče až rozmazlování psa, jelikož pes nemá žádné povinnosti a nemá za úkol plnit jakoukoliv jinou funkci než být emocionální oporou. Jiný kvalitativní výzkum [Černá 2013] zase dospěl k závěru, že pořízení zvířete koreluje s očekávanou rolí psa v životě majitele. Co je tím konkrétně myšleno? Znamená to, že určitá role psa se váže na konkrétní činnosti, například role psa jakožto společníka se očekává při volnočasových aktivitách majitele. Tato role byla nejvíce běžná a je možné usuzovat to, že pes v tomto výzkumu zastává zejména roli společníka. S očekávanou rolí psa přímo souvisí důvod jeho pořízení a typ majitele. Je totiž rozdílem, zda si psa pořídí bezdětní lidé, rodiče malých dětí či senioři. Informátoři z téhož výzkumu [Černá 2013] se domnívají, že není majitel psa jako majitel psa, s čímž bez výhrady souhlasím. Aktivní pejskař se vyznačuje tím, že se psem chodí na procházky a pes je vycvičený k poslušnosti. Této úrovně vztahu se psem majitel nedosáhne, jestliže pes bude trávit většinu času jen na zahradě a žádné pravidelné procházky s majitelem se konat nebudou.

Je rozdílem, zda pes žije s majitelem v jedné domácnosti nebo zda pes může být jen ve venkovních prostorech. Místo, kde pes má dovoleno být, souvisí s nastavenými hranicemi a pravidly. Zajímavý postřeh ohledně pravidel a hranic chování psa může být to, zda pes smí nebo nesmí do postele či na sedací soupravu. Obecněji se to týká především toho, zda pes žije s majitelem v domácnosti nebo smí být jen venku. Jeden kvantitativní výzkum [Dotson, Hyatt 2008] dospěl k závěru, že lidé, kteří spí se svými psy v posteli, jsou emocionálně založení. Místo, kde pes přebývá převážnou většinu dne, souvisí také s úrovní vztahu mezi majitelem a psem. Z přednášek absolvovaných na střední škole a věnovaných zrakovému postižení jsem se dozvěděla, že pes, který žije v domácnosti je vhodnější kandidát být vodícím psem, jelikož by měl mít hlubší vztah s majitelem a ten by měl lépe znát jeho chování za většího množství situací.

Na základě uvedených výsledků studií se lze domnívat, že v soudobé postmoderní společnosti pozbývá na důležitosti role a význam psů i koček k užítku, ale do popředí se dostává role emocionální. Důležité je, že se pes stává ve větší míře společníkem lidí, jejich kamarádem pro trávení volného času, z čehož vyplývá, že s ním tráví i více času. Autor [Blouin 2015] by zřejmě dodal, že záleží na konkrétním majiteli, jakou má osobnost a zkušenosti, ale také, k jaké kultuře náleží, jelikož v každé kultuře je zvíře bráno trochu jinak a dle toho se liší i vztahy s domácími mazlíčky.

Jaký má dnes smysl pořizování například psa či kočky do domácnosti? Existuje vůbec nějaký? Čím nám jsou prospěšní a k čemu nám slouží? Jak vlastně vypadá náš vztah s domácím mazlíčkem? Tyto otázky souvisí s jejich rolí v životech svých majitelů a snažilo se na ně odpovědět již několik provedených výzkumů. Jeden článek [Serpell 2015] například poukazuje na to, že vztah mezi člověkem a domácím zvířetem je vzájemný a obě strany z něj těží určité výhody. Vztah majitele se psem by měl být oboustranně prospěšný. I když člověk zřejmě těží více z tohoto vztahu, i pro psa je výhodné být v interakci s lidmi. Na to poukázali autoři článku [Dotson, Hyatt 2008], který se zabýval významem vlastnictví. Pro psa je výhodou, že majitel o něj v ideálním případě dobře pečuje a dává mu lásku a zajišťuje krmení. Jiný autor [Serpell 2015] tuto myšlenku vzájemného prospěchu ze vztahu dále rozvíjí a došel k závěru, že zvířata například podporují participaci na společenských aktivitách a tím zmírňují duševní a fyziologické účinky stresu. V dnešní době je využití zvířete na vzestupu. Sice se již nepoužívá tak často na práci například na poli, ale zvíře se častěji používá například pro své terapeutické účinky k léčbě kognitivního či

fyzického postižení a při psychických onemocněních. Důkazem je, že existuje hipoterapie s využitím koní, canisterapie se psy či felinoterapie za přítomnosti koček.

1.3 Příběh psa a člověka – domestikace, funkce a vliv psů

V této kapitole, jak už její název napovídá, se zaměřím na proces domestikace psa. Ke konci kapitoly se budu věnovat funkci psa v rodině a také se dotknu tématu jaký má pes na svého majitele vliv na volnočasové aktivity či na zaměstnání, respektive čím ho pes obohacuje a čím ho limituje.

Je známo, že pes a člověk je spojen už od pravěku [Coren 1997]. Náboženství dokonce připouští ještě starší původ psa. Jako vůbec první začali o původu psa polemizovat Indiáni na území dnešní Kalifornie. Ti si jeho existenci vykládali prostřednictvím náboženství, respektive že jejich Bůh stvořil všechna zvířata, ale pes tu již byl a začal ho všude doprovázet a naslouchat mu. První dochovaná zmínka v podobě zkameněliny psa pochází z období paleolitu neboli starší doby kamenné. Pes zastával roli ochránce a společníka zřejmě už v této době, k čemuž se lze přiklonit na základě archeologického důkazu. Našel se hrob mladé dívky a kolem její kostry byly kostry čtyř psů, každý z jedné světové strany. Pravděpodobně měli sloužit jako ochránci i po její smrti [Coren 1997].

Pokud se zaměřím na biologický původ psovitých šelem [Coren 1997], je zajímavá informace, že psi i kočky měli stejného předchůdce. Až později se rozdělili na více vývojových větví, z nichž některé přímo vedou k dnes tak odlišným psům a kočkám, jak je známe. Pes je domestikovaná forma vlka nebo šakala. Ohledně otázky předchůdce psů se názory vědců liší. Menšina z nich se domnívá, že původ dnešních psů je dán vývojem z lišky či divokých psů. Na čem se ale vědci shodnou je, že velká rozmanitost možných předchůdců a křížení mezi nimi způsobila rozličnost psích plemen. Nelze však určit, který předek psů je přímo spojený s domestikací psa domácího, jelikož křížení probíhalo po dlouhou dobu a na různých místech planety. Krátce bych se chtěla zaměřit na to, jak psa domestikace změnila po fyzické, sociální i psychické stránce. Jasně změny po domestikaci jsou ve fyziologii, například kratší čelisti, menší velikost a zplihlé uši některých plemen či rozmanitější barvy. Psi se změnil i po duševní stránce. Jsou více otevřenější cizím osobám, méně agresivní a více společenští. Také je jim přisuzována loajálnost a zaujímání submisivního postavení. Štěňata jsou velmi hravá [Coren 1997].

Dále bych se chtěla zaměřit na funkci psa. Jakou má pes dneska vlastně funkci? Pes má v rodině privilegované postavení, jelikož nemá žádné povinnosti, jak již bylo zmíněno. Například jedna funkce psa by mohla být za účelem zkoušky partnerské spolupráce,

jestliže si psa pořídí bezdětný pár. Než si pořídí dítě, což je zajisté větší závazek než pes, zkusí spolu partneři vycvičit a přizpůsobit si psa k obrazu svému [Černá 2013]. Pes je zdrojem sociální opory a může být výhodou při seznamování s neznámými lidmi, tím, že počínající konverzaci a její témata ulehčí [Salajková 2017]. Toto tvrzení podporuje i další kvalitativní výzkum [Černá 2013], jelikož přináší informaci, že pes je sociální most, protože dokáže svou přítomností, která ulehčuje počáteční konverzaci, rozšířit okruh známých či přátel. Pes je zároveň i sociální bariéra, protože ne všichni mají psy rádi.

Není překvapujícím, že při pořízení domácího mazlíčka se majiteli v některých ohledech změně životní styl či denní režim a vlastnictví má nějaký vliv na majitele. Jestliže se zaměříme na pořízení psa, život majitele se musí změnit, aby o něj mohl plnohodnotně pečovat. Je vhodné chodit se psem na procházky, zařídit mu venku boudu či pelíšek doma a pravidelně ho krmit. Této otázce se také věnoval kvalitativní výzkum seniorů [Salajková 2017] realizovaný v rámci bakalářské práce a přináší od informátorů názory na změnu života při pořízení psa. Pokud byly uvedeny v rámci rozhovorů nějaké nevýhody vlastnictví psa, tak byly prohlíženy a zlehčovány. Informátoři byli toho názoru, že při pořízení psa se jim změnil denní režim a volnočasové aktivity, jelikož se museli alespoň z části podřídit psovi. Jako nevýhody psů bylo uvedeno poničení majetku, nutnost úklidu exkrementů a v některých momentech nevychované či agresivní chování psa. Je možné, že pokud bychom se zaměřili na vliv psa na svého majitele, zjistíme, že vlastnictvím psa se rozvíjí pečovatelský cit majitelů. Jak už jsem psala, může docházet až k antropomorfizaci či infantilizaci, kdy prostřednictvím psa pár už nemá takovou potřebu si poříditi vlastního potomka, jelikož uspokojil své pečovatelské sklony [Salajková 2017].

Jaký má přesně pes vliv na volnočasové aktivity majitele a jaké překážky může jeho vlastnictví vyvolat u zaměstnavatelů? Informátoři z dalšího kvalitativního výzkumu [Černá 2013] tyto otázky mimo jiné objasnili. Pes může své majitele doprovázet do restauračních zařízení a tímto způsobem býti majiteli pořád na blízku. Z vlastní zkušenosti však vím, že ne ve všech zařízeních je společnost psa vítaná, což majitele zajisté omezuje při výběru restaurace či ubytovacího zařízení a dalších podniků.

Pokud se psem tráví majitelé čas na ať už pravidelných či nepravidelných procházkách, lze z toho usoudit, že se věnují v nějaké míře relaxaci ve svém volném čase. Trávit čas relaxací zní velmi ušlechtilé a moderně, ale jaký mají názor na psa zaměstnavatelé? Vlastnictví psa může být v některých případech na obtíž, protože se může stát, že takový za-

městnanec bude méně flexibilní. Nemůže si odjet na pracovní cestu, která nebyla naplánována, jelikož musí zajistit hlídání psa a jeho krmení a venčení. Co se týče zaměstnavatelů a jejich názoru na přítomnost psa v kanceláři, když majitel nemá jinou možnost, všimla jsem si v poslední době, že se u nabídek práce objevuje informace o kancelářích, které jsou otevřené i psům (dog-friendly office). Avšak je nutno podotknouti, že pracovní místa v tomto typu kanceláří jsou nabízena zatím jen ve velmi omezené míře. Výzkum [Černá 2013] poukázal na to, že péče o psa je časově náročná a v některých případech je třeba zapojení dalších rodinných příslušníků. Ne každý je ale schopen toto zajistit a mohlo by se stát, že na pracovní cestu zaměstnanec vlastníci psa nemůže odjet právě kvůli nezaopatřenému mazlíčku.

1.3.1 Vztah majitele se svým psem

V této kapitole se budu krátce věnovat tomu, jak vypadá vztah mezi majitelem a psem. Zaměřím se na to, jak se vlastně majitel ke svému psovi může chovat a jak ho vnímá.

Na závěr bych se chtěla jen v krátkosti zmínit o majitelích psů. Několik výzkumů [Dotson, Hyatt 2008; Bao, Schreer 2016] dospělo k závěru, že ženy jsou častěji majitelkami psů. Vlastníci se základní či střední školou a taktéž majitelé, kteří žijí samotářsky, nenastavují psům pevné a přísné hranice pro jejich chování. Majitelé, kteří naopak svým psům vytvoří hranice, jsou jedinci starší 50 let. Ohledně vzdělání je zajímavý postřeh od těchto autorů, že vysokoškolsky vzdělaní jedinci jsou se svými psy v symbióze a přizpůsobují se jim. Co se týče rodinného stavu, tak ve větší míře si psa pořizují sezdaní partneři nežli singles, ti vidí častěji psa především jako dítě, a ne jako společníka.

Jak vypadá vztah majitele se svým zvířetem, ať už se jedná o psa či kočku? Na to se zaměřil jeden výzkum realizovaný v Americe [Blouin 2012] a došel k závěru, že ženy mají lepší vztah se svým zvířetem. Sklon k antropomorfizaci neboli přisuzování zvířeti lidských vlastností byl zjištěn spíše u nesezdaných či rozvedených majitelů zvířat. Co mě překvapilo je, že jiný článek [Dotson, Hyatt 2008] tvrdí, že lidé nad 65 let mají nejmenší sklon k antropomorfizaci. Výzkum [Blouin 2012] přišel s tezí, že existují dva typy přístupu a následně vztahu ke psům, což lze aplikovat i na kočky. Buď majitelé považují svého mazlíčka za užitečného tvora, který jim poskytuje výhodné služby anebo ho berou tak, že to není jen pes či jen kočka, ale je skoro člověk a mají s ním cenný vztah [Blouin 2012]. Tento autor [Blouin 2015] svou tezi ohledně několika typů majitelů psů rozvádí ještě podrobněji v jiném článku. Majitele psů se dělí do třech skupin s názvy, které jsem volně přeložila jako vztah nadvlády, lidskosti a ochránářství. Majitel hegemon oceňuje psa jen jako hlídače pozemku a pes je odměňován jen velmi zřídka. Majitelé, kteří vztah zakládají na lidskosti, oceňují psa nejen jako mazlíčka, ale berou ho jako rovnocenného člověka a budují s ním osobitý vztah. Majitel ochránář má velmi rád zvířata a svého psa štědře odměňuje. S tímto rozdělením ve vnímání mazlíčka souhlasí i závěry tuzemského výzkumu. Ten došel k závěru, že jsou také dva typy chování v tomto případě ke psům. Buď se majitel chová ke svému psovi jako ke zvířeti nebo jako k člověku [Černá 2013].

1.4 Příběh kočky a člověka – domestikace, funkce a vliv koček

V této kapitole se budu zabývat tím, jakým způsobem byly kočky domestikované a také jaké zastávají funkce.

V práci jsem se již velmi detailně věnovala psům a nyní se v této části zaměřím na kočky. V literatuře je téma koček a jejich majitelů méně časté, ale pokusím se přiblížit to, jakým způsobem je na kočky jako na domácí mazlíčky pohlíženo, jakou mají funkci, jaký mají vliv na své majitele a jak probíhal proces jejich domestikace. O kočkách jsou též zpracovaná jiná témata nežli o psech. Pokud se vyskytovaly vědecké články věnující se kočkám, často se v nich diskutovalo téma predátorství, chování v útulku či na ulici nebo téma kočky jako přenašeče toxoplazmózy. Jen velmi poskrovnu se vyskytovaly články, které by se věnovaly vlivu koček na své majitele či jejich funkce v domácnosti.

Tak jako psi, tak i kočky, které vlastní lidé, prožili proces domestikace svého živočišného druhu. Kolébkou vzniku předchůdců soudobých koček byl starověký Egypt, avšak prapůvodce dnešních koček lze vysledovat až do třetihor [Seidlová 2009]. V Egyptě se kočky těšily oblíbenosti, byly uctívány a považované za posvátné. Existovala dokonce kočičí bohyně jménem Bastet, která znázorňovala plodnost. Pokud ve starověkém Egyptě v rodině zemřela kočka, rodina pro ni truchlila a její členové si na znamení smutku dokonce oholili obočí. Existovaly kočičí hřbitovy a za násilnou smrt kočky hrozil trest smrti. I přesto, že byl vývoz koček zakázán, se tato zvířata rozšířila až do Římské říše [Seidlová 2009]. Díky Římanům se kočky celosvětově rozšířily. Féničané byli prvními, kteří pašovali kočky a prodávali je za velké částky bohatým kupcům a šlechticům [Gollmann 2006]. Šťastné období oblíbenosti koček bylo vystřídáno nenávistí a pronásledováním koček ve středověku [Seidlová 2009]. Na kočky, zejména na ty černé, bylo pohlíženo jako na spojence ďábla, a dokonce byly mučeny a upalovány spolu s majitelkami, které byly označeny za čarodějnice [Turner, Bateson 2014]. V 17. a 18. století se kočky zase staly oblíbenými, jelikož lovem krys a jiných hlodavců pomohly v boji proti přemnožené populaci těchto škůdců a tím i moru. Úkol lovení myši a krys zůstal kočkám i v novověku, když se kočky vyskytovaly na palubě lodí mořeplavců, čímž se kočky rozšířily do celého světa [Seidlová 2009].

Jak se kočky změnily během domestikace? Jejich tělo je a bylo uzpůsobeno k lovu menších zvířat, a proto kočky mají skvěle vyvinuté smyslové vnímání. Díky pružné

stavbě těla dokáží kočky vyskočit až metr vysoko, lovit či se obratně pohybovat ve větších stromů [Gollmann 2006]. Mezi domestikovanými kočkami a původními formami kočky se nenalézají velké rozdíly. Kočky bez lidské přítomnosti dokáží přežít, zdivočí a potravu si obstarávají lovem. Kočky jsou šelmy s velmi dobrým chrupem právě uzpůsobeným k lovu. Kočky na rozdíl od gepardů dokážou zatahovat drápky, které mají vždy ostré a připravené použít [Seidlová 2009]. Jen v krátkosti se zaměřím na to, jaké vlastně kočky jsou. Kočky jsou čistotné a často se věnují čištění srsti. Jsou to samostatné bytosti, které nepotřebují neustálou přítomnost člověka či partnera stejného druhu. Ovšem to, že jsou porovnávány se psy, na ně vrhá světlo nespolečenských tvorů, ale neznamená to, že jsou kočky asociální a nevyžadují žádný kontakt [Turner, Bateson 2014], jen ho nepotřebují tolik jako psi. Kočky často tráví čas spaním, dokáží prospat a prodřímát až 16 hodin denně [Gollmann 2006].

Dnes jsou již kočky dobře adaptovány na život v blízkosti člověka a můžou s ním navazovat úzké vztahy [Crowley, Cecchetti, McDonald 2020]. V dnešní době existuje jen jeden druh koček jménem kočka divoká, který žije ve volné přírodě [Gollmann 2006]. Vyskytuje se v Africe, Evropě i Asii a osídlil rozličné druhy krajín od pouští po stepi a lesy mírného pásu. Divoké kočky trpí devastací krajiny, lovem a dochází ke křížení s kočkami chovanými v domácím prostředí. V České republice se kočky divoké v malém, avšak stálém počtu vyskytují v Beskydech a za hranicemi v Bavorsku, Rakousku či v Bílých Karpatech [Gollmann 2006].

Již uváděnou definici, že domácí mazlíčci jsou zdrojem potěšení, jsou také objekty zábavy a lidé se s nimi cítí kompletnější [Franklin 1999] lze aplikovat i na kočky. Jejich nejčastější interakcí s majiteli je hlazení, což přináší oboustranné uspokojení ze společně stráveného času [Turner, Bateson 2014]. Kočky zastupují funkci společníka a kamaráda pro volné chvíle a jestliže majitel zrovna nemá čas nebo náladu na hlazení, kočka si jeho pozornost dokáže vynutit otíráním o nohy nebo neustálým chozením vedle předmětů nebo dokonce na nich, které majitel právě používá, například procházení se kočky na klávesnici počítače nebo po papíře, na který se majitel snaží něco psát. Pokud se zpětně podíváme na to, proč byly kočky domestikované, může nám fakt, že byly prospěšné k lovu myší, krys a dalších hlodavců, ukázat jejich další funkci a tou je boj proti hlodavcům na pozemku. Jako další funkce mě ze své vlastní zkušenosti napadá, že kočky jsou zdrojem zábavy a her. Kořata a mladé kočky jsou velmi hravé a vystačí si například jen s tkaničkou, papírem či gumičkou do vlasů.

Autorka [Žezulková 2019] však upozorňuje na fakt, že je velmi těžké přesně definovat povahu kočky, jelikož záleží na mnoha faktorech, jakými mohou být pohlaví, plemeno či věk kočky. Mění se povaha a chování se netýká jen zvířat konkrétně koček, ale týká se i jejich majitelů. Čím je majitel starší, tím je méně neurotický, je více přátelský a svědomitý. Čím je kočka starší, tím zaujímá dominantnější místo v domácnosti. Zajímavým zjištěným faktem [Li et al. 2020] je to, že ženy jsou častěji majitelkami koček, což u psů platilo taktéž. Výzkum přináší poznatek, že ženy se častěji zajímají o volně žijící kočky, navazují s nimi interakce a dobrovolně je krmí. Kočky se naučily, že se ženy chovají empatictěji, častěji je hladí a krmí a tak častěji prosí o jídlo právě ženy [Li et al. 2020]. Tento vztah může natolik zesílit, až si žena kočku přijme za svou, což se domnívám, že může jít o jedno z možných vysvětlení, proč jsou ženy častěji majitelkami koček než muži.

1.4.1 Šelma jménem kočka

V poslední kapitole obrátím svou pozornost na predátorství koček, popíšu tento jev a názory majitelů na něj. Také se budu věnovat tomu, jak se chovají kočky ve volné přírodě.

Pokud se ve vědeckém diskurzu objevuje téma kočky, nezřídka se články věnují jejich vlivu na životní prostředí. Kočka je teritoriální bytost, a i když někde má svého majitele, který se o ní stará, i tak kočky udržují své teritorium v podobě bytu či zahrady. Byl zjištěn rozdíl, že kocour si udržuje větší teritorium nežli kočka [Recio, Seddon 2013]. Pokud se kočka pohybuje venku, má i možnost projevit své lovecké schopnosti. Rozhodně netvrdím, že každá kočka, která je venku, tak loví, avšak lov patří mezi jejich základní dovednosti. V jedné studii [McDonald et al. 2015] je dokázáno, že neplatí pro všechny kočky, že by lovily hlodavce či ptáky nebo jinou kořist. Ukázalo se, že u zhruba čtvrtiny sledovaných koček se nestalo žádné zvíře kořistí za pozorovaný čas čtyř měsíců.

Jak na tuto skutečnost predátorství koček nahlíží jejich majitelé? Ve většině případů [McDonald et al. 2015] se domnívají, že toto chování mazlíčků i volně žijících koček není velkým problémem. Je však rozporuplné, zda majitelé považují kočky za ohrožující faktor životního prostředí, neboť v jiné studii [Gramza et al. 2016] se 76 % dotazovaných ztotožňuje s názorem, že kočky svým zabíjením zvířat poškozují ekosystém. Detailněji názory majitelů na důsledky lovu koček popisuje jiný výzkum [Crowley, Cecchetti, McDonald 2019], který přišel se závěrem, že existuje šest hlavních názorů majitelů. Jedním z názorů je, že lov může být pozitivní a žádanou vlastností koček především na farmách a statcích, tudíž není žádným problémem. Mezi respondenty existoval také podobný názor, že lov není problém, protože je pro kočky přirozeným chováním. Další názor spočíval v tom, že respondenti sice přiznali, že lov je problém, avšak je přirozený a nedá se v něm kočkám zabránit, proto ho tolerují. V jiném stanovisku respondenti připouštěli, že lov je problémem, i když je instinktem koček, protože je krutý a nepotřebný. Respondenti se domnívali, že kořist kočky neumírá rychle, protože ji nezabíjí kvůli hladu, majitel jim potravu poskytuje, nýbrž lov je pro ně hrou. Někteří respondenti též připouštěli [Crowley, Cecchetti, McDonald 2019], že lov je problém především pro populace ptáků, avšak častěji jsou kořistí menší savci [McDonald et al. 2015]. Pokud bychom si položili otázku, co vlastně kočky loví, jisté výzkumy [Gramza et al. 2016]; [McDonald et al. 2015] by nám přinesly uspokojující odpověď, že skončí jako oběť predátora jménem kočka ve dvou třetinách případů menší savci konkrétně myši, hraboši, krysy či rejsci. Jedna třetina jídel-

níčku, dle toho co se podařilo kočkám ulovit, představovala ptáky a malou část z pomyslného jídelníčku tvořily plazy. Jen 15 % ze všech kořistí sledovaných koček nebyly původní druhy na území Skotska, kde se výzkum realizoval [McDonald et al. 2015]. Pokud se vrátíme k tomu, jakým způsobem majitelé koček pohlíží na to, že jejich mazlíčci loví, existuje další, poslední ze zjištěných názorů. Stanovisko respondentů z již zmiňovaného výzkumu [Crowley, Cecchetti, McDonald 2019] je, že lov klasifikují jako nežádoucí chování svých mazlíčků, protože kočky kořist nosí domů, což majitele nemusí potěšit a nedocenění toto chování koček. Ve studii [Crowley, Cecchetti, McDonald 2019] je zajímavě zpracované téma odpovědnosti majitelů za lov svých koček. Pokud majitel necítí žádnou odpovědnost za své zvíře, tak na otázku, zda je lov problém, je odpovědí negace, neboť kočky jsou autonomní tvorové. Pokud si majitel uvědomuje svou odpovědnost za lov svého mazlíčka, stále se však potýká s problémy při eliminaci lovu, protože chování kočky je velmi těžké ovlivnit nebo vlastník nechce svou kočku příliš omezovat. Také může být na vině to, že další majitelé toto lovecké chování koček nijak neřeší, tudíž myšlenky na kontrolu lovu koček neprobíhají na kolektivní vlně [Crowley, Cecchetti, McDonald 2019].

Pravdou ovšem je, že v některých oblastech s velkým výskytem původních druhů a velkým množstvím koček může nastat ekologický problém, i když nelze s přesností říci, jaké důsledky má právě jejich lov [McDonald et al. 2015]. Na Novém Zélandě mají s volně žijícími kočkami prokazatelně problém kvůli jejich lovu tamějších endemitů [Reccio, Seddon 2013]. Určitým chováním může majitel svou kočku ovlivnit a zamezit jí v lovu například oplocením svého pozemku, umístěním kočky do vnitřních prostorů, vyrušením kočky při lovu, pokud ji majitel uvidí lovit nebo kastrací, což je nejúčinnější prostředek, aby se nezvyšoval počet potenciálních lovců. Pokud majitelé udržují své kočky doma celé dny nebo určité části dní, primárním důvodem není kočce zabránit v lovu, ale spíše ji ochránit od úrazu, smrti nebo zabránit jejímu ztracení [Crowley, Cecchetti, McDonald 2018]. I při chovu koček mohou nastat problémy či nevhodné chování zvířete. Nejčastějšími problémy, na které si majitelé koček stěžují [Gramza et al. 2016] jsou močení a vyprazdňování stolice na pozemku, úrazy či souboje s jinými kočkami i poškozování ekosystému.

Ve výzkumu byla zodpovězena otázka [McDonald et al. 2015], co kočku limituje a ovlivňuje v lovu. Jsou to především faktory jakými jsou pohlaví, váha a věk zvířete, čas strávený ve venkovním prostředí, vzdálenost k domovu a místo přespávání, jelikož v noci

a ve večerních hodinách jsou kočky v lovu nejaktivnější. Nejlepšími lovci ve zmíněné studii byli mladé kočky, které lovily poblíž svého domova a měly možnost být dlouho venku.

Existuje tedy rozpor mezi představou kočky jako predátora a jako domácího mazlíčka [Crowley, Cecchetti, McDonald 2020]. Už bylo přiblíženo, jak se kočka chová při lovu, ale jak se kočka chová, pokud žije převážně venku? I přesto, že se kočky dokáží chovat společensky, v některých situacích hlavně při lovu se chovají samotářsky [Recio, Seddon 2013]; [Crowell-Davis 2007]. Kočky se shlukují v případě nedostatku potravy. Jednotlivé samice ze společenství participují na výchově koťat a pomáhají si a chrání se při porodu. Při lovu kočky preferují samostatné jednání. V kočičím společenství funguje jistá hierarchie, ti nejlepší mají prominentní přístup ke zdrojům potravy. Kočky jako domácí mazlíčci jsou společenská zvířata, i když se v některých případech zachovávají samotářsky, protože nevyžadují tolik pozornosti jako psi. Pokud je kočka asociální, agresivní nebo bojácná, není to normální chování [Crowell-Davis 2007].

1.5 Působení psů a koček na fyzické zdraví majitelů

Nejdříve se budu věnovat počtu psů a koček. Poté se dotknu tématu, zda je lepší mít nebo nemít vůbec nějaké domácí zvíře. A v poslední řadě se hodlám zaměřit na to, jaký domácí mazlíček, zda pes či kočka, je výhodnější pro pořízení z aspektu vlivu na fyzické zdraví člověka.

Nejprve se v této kapitole zaměřím na počty psů a koček. Ze získaných dat z výzkumu v roce 2018 [Sabanoglu 2018a, 2018b], který si za objekty svého zájmu vzal země Evropské unie a jednotlivé země porovnával, vyplývá, že pokud bychom se zaměřili na to, kde mají nejvíce koček a psů, tak největší počet koček (14,5 milionů) i psů (9,4 milionů) žije v Německu [Sabanoglu 2018a, 2018b]. Dále je hodně koček ve Francii a ve Velké Británii a pomyslné druhé a třetí místo v počtu psů patří Velké Británii a Polsku. Výzkum se vztahuje jen k EU, ale pokud bychom se zaměřili na celou Evropu v minulém roce 2019, tak nejvíce psů i koček žije v Rusku [The European Pet Food Industry 2019]. Domnívala jsem se, že počet psů bude převyšovat počet koček, ale je tomu právě naopak. Pokud se zaměříme konkrétně na Českou republiku, lidé zde vlastní 2 miliony psů a 1,4 milionů koček [Sabanoglu 2018b, 2018a]. V České republice v roce 2018 se nacházel alespoň jeden pes v 41 % domácností a alespoň jedna kočka žila v 21 % domácností [Sabanoglu 2018d, 2018c]. Je však očividné, že tento výzkum má své limity. Hlavní omezující faktor vidím v tom, že realita počtu koček a psů může být jiná, protože nelze uvést přesné číslo těchto mazlíčků. Je to dáno existencí toulavých jedinců bez domova z řádu koček i psů a také tím, že ne každý majitel všechny svá zvířata zaregistroval u veterináře či u obce. Bohužel na této webové stránce není možné zjistit, jakým způsobem bylo dosaženo výsledků, tudíž uváděné informace by měly být brány s rezervami.

Dalším tématem, kterému bych chtěla věnovat prostor v této kapitole je vliv domácího mazlíčka na zdraví majitele, konkrétně na fyzické zdraví. Vlivu na psychiku a duševní zdraví se hodlám věnovat v další podkapitole.

Domácí mazlíčci jsou zdrojem potěšení, jsou také objekty zábavy a lidé se s nimi cítí kompletněji [Franklin 1999]. Bylo dospěno k závěru, že po pořízení domácího mazlíčka zejména kočky či psa je jedinec šťastnější [Bao, Schreer 2016]. Pokud se zaměříme na vliv domácího mazlíčka na fyzické zdraví, zjistíme, že výzkumem bylo [Utz 2014] dokázáno, že majitelé domácích zvířat zejména psů a koček vykazují lepší fyzické zdraví nežli majitelé jiných domácích zvířat, z čehož lze soudit, že kočka a pes jsou nejlepší volbou

domácích mazlíčků. Lékaři jsou toho názoru, že majitelé koček jsou zdravější oproti lidem bez domácích mazlíčků. Jiná studie [Mičková et al. 2019], kterou zmíním jen velmi krátce, srovnávala majitele psů a lidé bez psů po stránce spánku a sociální oblasti. Ti, co psy nevlastní mají horší kvalitu spánku a jeho délka je kratší.

Na vliv konkrétně psa na svého majitele se zaměřilo několik výzkumů. Například studie z české akademické půdy [Mičková et al. 2019] zkoumala rozdíly ve zdraví ve dvou sociálních skupinách seniorů – vlastní psa či psa nemají. Autorky této studie jednoznačně dospěly k výsledkům, že senioři, kteří vlastní psa jsou fyzicky aktivnější, cítí se být zdravější, trpí méně bolestmi a jsou spokojenější v sociální oblasti se vztahy a převažují pozitivní emoce ohledně interakcí.

Pokud se zaměříme znovu obecně na domácí mazlíčky, tak jiný provedený výzkum [Rijken, Beek 2011] dále přináší informaci, že vlastnictví domácích zvířat zvyšuje pravděpodobnost využití ambulantní péče v oblasti duševního zdraví. U osob, které nemají žádné domácí zvíře je pravděpodobnost menší. Na základě zjištění z tohoto průzkumu lze soudit, že mít zvíře není to nejspřávnější rozhodnutí. S tímto závěrem by jistě nesouhlasil kvantitativní průzkum [Bao, Schreer 2016], který zjistil, že majitelé domácích zvířat jsou šťastnější nežli ti, kteří žádného mazlíčka nevlastní. S myšlenkou, že je lepší žádné zvíře nemít, se nemohu ztotožnit, protože jsem vyrostla v rodině, kde stále bylo nějaké domácí zvíře. Zajisté by se mnou souhlasila i autorka [Seidlová 2009], která tvrdí, že děti, které vyrůstaly s kočkami či se psy jsou více přizpůsobivější, otevřenější a dokáží se lépe vyrovnat s problémy v rodině. Avšak domnívám se, že existuje ve studiích uváděný fakt, který na problém mít či nemít domácí zvíře vrhá nové světlo. Výzkumy [Rijken, Beek 2011]; [Franklin 1999] dospěly k závěru, že častým motivem koupě domácího mazlíčka je nějaká nelehká situace jedince například nemoc nebo úmrtí partnera. Domnívám se, že zvíře jedince může přivést na jiné myšlenky, potěší a zaplní prázdné místo například po smrti partnera či dítěte. Ale to není jen jediný záměr pořízení si zvířete – mazlíčka. Zvíře zlepšuje náladu, lze si na něm vyzkoušet péči o někoho, partnerkou spolupráci či výchovu, a proto jsem toho názoru, že je lepší vlastnit nějaké domácí zvíře.

Domnívala jsem se, že ve společnosti je velmi rozšířené to, že lidé mají oblíbené buď kočky nebo psi, i z toho důvodu, jelikož jsem pozorovala ve svém okolí jen málo případů společného soužití kočky a psa. Avšak jeden výzkum mi svými závěry tuto myšlenku vyvrátil. Kvantitativní výzkum [Gosling, Sandy, Potter 2010] dal svým respondentům, kterých bylo přes čtyři tisíce, možnost vyjádřit se, zda se více přiklání v oblíbenosti ke

psům či ke kočkám. Jen o něco větší polovina z nich odpověděla, že preferují jen psa nebo jen kočku. Jako další možnosti mohli zvolit, že neupřednostňují ani psa ani kočku nebo že mají naopak v lásce oba dva druhy domácích mazlíčků. Respondentů, kteří se identifikovali jako milovníci psů bylo více než milovníků koček. Tato rozmanitost dokazuje, že není tak samozřejmé, že by měl jedinec rád jen psy nebo jen kočky.

Je samozřejmé, že oblíbenost nějakého zvířete neznamená totéž jako jeho pořízení v realitě například kvůli partnerské neshodě. Tento problém by se spíše týkal kvalitativní roviny výzkumu, avšak tento výzkum je kvantitativní, a tak je nutné majitele psa či kočky ustanovit vlastnictvím konkrétního zvířete nebo zvířat jednoho druhu, a ne dle osobních preferencí.

Nyní svou pozornost zaměřím na zdravotní dopady na majitele konkrétně vzhledem k vlastnictví psů a koček. Jaké dopady mají psi a kočky? Kdybychom se soustředili jen na zdravotní účinky psů a koček, který druh z těchto domácích mazlíčků by byl vhodnější k pořízení? Na tuto otázku se snažil najít odpověď například nizozemský výzkum [Rijken, Beek 2011], který dospěl k závěru, že mít psa zvyšuje pravděpodobnost toho, že majitel se bude těšit dobrému zdraví. Zatímco u vlastnictví kočky je tomu naopak, avšak tento zjištěný poznatek záleží na úrovni vzdělání jednotlivých majitelů [Rijken, Beek 2011]. Vlastnictví kočky také nezaostává s výhodami, v přítomnosti kočičího mazlíčka majitelův krevní tlak klesá a dech se zpravidelňuje [Seidlová 2009]. Domácí mazlíček svého majitele těší svou existencí a kočky a zejména psi výrazně snižují pocit samoty [Rijken, Beek 2011]. Psi zvyšují fyzickou aktivitu majitelů, která je zvláště s přibývajícím věkem stále více důležitější [Rijken, Beek 2011]. Ve společnosti panuje názor, který ze své zkušenosti mohu potvrdit, že pes je společníkem pro venkovní aktivity jako je například běhání, chůze, jízda na kole či na kolečkových bruslích. Pro psa je procházka samozřejmě také přínosná, bude spokojenější a nebude trpět nedostatkem pohybu. Jsem zastáncem toho názoru, že procházka je oboustranně prospěšnou činností, při které se prohlubuje pouto mezi majitelem a psem. Při procházce lze jednoduše a přirozeně trénovat poslušnost psa skrze pokyny. U koček nebyl prokázán vliv na fyzickou aktivitu majitele [Turner, Rieger 2003], jelikož majitelé koček jednoduše nemají takovou potřebu chodit na společné procházky se zvířetem.

Pokud svou pozornost zaměříme na majitelé psů, výzkumem [Mičková et al. 2019] bylo zjištěno, že mají nižší úroveň BMI, což znamená, že trpí méně nebo vůbec nadváhou či obezitou. S tím souvisí to, že se respondenti cítí vitálnější a zdravější [Mičková et al.

2019]. Jiná kvantitativní studie [Utz 2014] došla k závěrům ohledně korelace vlastnictví psa a zdravotních přínosů pro jeho majitele. Bylo zjištěno, že vlastnictví psa nemusí nutně znamenat zdravějšího majitele jen z toho důvodu, že majitel chodí se psem na procházky a tímto způsobem se věnuje rekreační chůzi. Vlastnictví není jediným a udávajícím faktorem benefitů ohledně zdraví vlastníka. Není možné usuzovat, že pokud má člověk psa, je jistě zdravější, než kdyby ho neměl. Významné a určující faktory mohou také být další socioekonomické charakteristiky majitele jako například věk, socioekonomický status či lokalita bydlení.

1.6 Působení psů a koček na psychiku majitelů

V této podkapitole a posledním teoretickém oddílu práce se budu věnovat tématu chování majitelů psů a koček, takzvaných kočkařů a pejskařů. Dotknu se též toho, jak se od sebe liší v osobnostech a v duševním zdraví.

Na vliv psa na svého majitele se zaměřilo několik výzkumů. Jedna studie [Mičková et al. 2019] zkoumala rozdíly ve zdraví ve dvou sociálních skupinách seniorů – ti, kteří psa mají a ti kteří ho nemají. Autorky této studie jednoznačně dospěly k výsledkům, že seniři, kteří vlastní psa jsou fyzicky aktivnější, cítí se být zdravější, trpí méně bolestmi a jsou spokojenější v sociální oblasti se vztahy a převažují pozitivní emoce ohledně interakcí. Na vliv psa na svého majitele se zaměřilo několik výzkumů. Vlastnictví kočky zvyšuje pravděpodobnost, že se majitel nebude těšit dobrému zdraví a autoři studie [Rijken, Beek 2011] se domnívají, že by jeden z faktorů této vyšší pravděpodobnosti nemocí mohl souviset s osobnostními rysy majitelů koček, avšak do studie nebyly zahrnuty žádné otázky zkoumající osobnostní typy. Neplatí však, že by kočka měla jen negativní účinky na svého majitele. Kočky dokáží vycítit majitelům smutek a empaticky mu dělat společnost [Seidlová 2009].

Pokud se znovu zaměříme na to, jaký vliv na zdraví spočívá ve vlastnictví psa, zjistíme, že s tím, že pořízení psa má na majitele pozitivní dopady se ztotožnil i jiný výzkum [Bao, Schreer 2016], který se zaměřil na psychické zdraví a pocity. Došel k závěru, že majitelé psů žijí vyrovnaněji a jsou spokojenější nežli majitelé koček. Majitelé psů jsou, což vyplývá z výzkumu, šťastnější a mají více pozitivních pocitů na rozdíl od vlastníků koček [Bao, Schreer 2016]. Jedním vysvětlujícím faktem, proč tomu tak je, by mohl být další zjištěný poznatek a to, že vyšší míra antropomorfizace neboli chování se ke zvířeti jako by mělo lidské vlastnosti, vyvolává u majitelů četnější pocity spokojenosti a štěstí. Proč vůbec majitelé psů, ale týká se to i koček a dalších domácích mazlíčků, využívají antropomorfizaci v chování ke svému zvířeti? Odpověď na tuto otázku přinesl právě tento výzkum [Bao, Schreer 2016], který dospěl k závěru, že antropomorfizace činí vztah osobnějším a ze vztahu plyne větší radost a potěšení, čímž se zvyšuje úroveň vztahu se zvířetem. Právě proto jsou někteří majitelé ochotní ještě více pokročit ve svém chování a své mazlíčky oblékají, vedou s nimi rozhovory nebo se jim podřídí. Je zajímavé, že majitelé psů spíše polidšťují své mazlíčky než majitelé koček.

Pokud se zaměříme na přesné rozdíly mezi majiteli psů a koček, mnoho odpovědí přinesl například již zmíněný výzkum. Z výzkumu [Bao, Schreer 2016] lze získat poznatky, jak se liší v chování majitelé psů a koček. Domnívám se, že vysvětlujícím faktem může být to, že typický majitel psa respektive ten, který má rád jen psy, a typický majitel kočky, který preferuje jen kočky, se od sebe liší ještě před pořízením zvířete. Vybrané zvíře jen doplní jeho charakter a způsob života. Majitelé psů jsou více ochotní vyjít vstříc ostatním a z takového jednání mohou pocity spokojenosti sílit [Bao, Schreer 2016]. Také jsou více otevření a bezprostřední, jak k ostatním lidem, tak co se týče vyjadřování svých pocitů, protože nepotlačují své emoce tak často jako majitelé koček. Lidé vlastníci psy jsou charakterističtí tím, že jsou méně neurotičtí. Vysoká míra neurotismu pocity spokojenosti nevytváří, avšak majitelů psů se toto chování netýká. Lidé vlastníci psy jsou více společenší, energičtí a ve větší míře extrovertní. Pes dokonce otevřenost majitelů může vytvářet, jelikož na procházce se psem jedinci potkávají své známé, kamarády i rodinu a přes téma psa se mohou dát snadněji do řeči rychleji, než kdyby daný jedinec vyrazil na procházku sám. U majitelů koček bylo zjištěno [Bao, Schreer 2016], že potlačují, zamlčují či kontrolují své emoce, což rozhodně nepřináší pocity štěstí a jsou převážně introverti. K velmi podobným až stejným závěrům došel i jiný výzkum [Gosling, Sandy, Potter 2010], který zjistil, že majitelé psů jsou ochotnější, otevřenější, extrovertnější a svědomitější než majitelé koček. Vlastníci koček se potýkají častěji s pocity neuroticismu.

Lidi zjednodušeně rozděluje to, zda pociťují větší náklonnost ke psům nebo ke kočkám. Již jsem se věnovala tomu, jaký je jedinec, který si pořídí psa, ale jaké chování lze očekávat u lidí preferujících kočku? Jsou majitelé koček podobní svým mazlíčkům nebo nelze pozorovat souvislost mezi jejich osobností a osobností kočky? Na tyto otázky nebylo zpracováno mnoho studií, avšak například jeden kvantitativní výzkum na ně přinesl odpověď. Tento výzkum [Žežulková 2019] se snažil odpovědět na otázky, zda si majitelé koček vybírají své mazlíčky dle osobnosti a zda mají ve výsledku podobné rysy v chování jako jejich kočka. Bylo dospěno k závěrům, že existuje korelace mezi svědomitým majitelem a extrovertní kočkou. Jakmile byla kočka definována jako extrovertní, toto její chování korelovalo s otevřeností v chování majitelů k novým věcem. Je zajímavé, že souvislost nebyla pozorována u impulzivního chování kočky a přívětivosti či svědomitosti majitele. Korelace se naopak vyskytovala ve vztahu přívětivosti majitele i kočky. Zjednodušeně lze na základě této studie tvrdit, že jestliže je majitel přívětivý, je přívětivá i jeho kočka.

Jaký mají kočky vliv na své majitele a jak se chovají? Obecně známé vlastnosti koček jsou například nezávislost či samotářský způsob života. Na základě kvantitativního výzkumu ve Švýcarsku [Turner, Rieger 2003] vyplývá, že kočky mají pozitivní vliv na náladu majitele. Tato studie porovnávala majitele s kočkou a bez ní a jedince žijící bez partnera, ale s kočkou nebo bez ní. Vlastníci koček vykazovali nižší četnost negativních pocitů obecně a při odloučení nežli lidé bez koček. Nejšťastnější jedinci byli ti, kteří vlastnili kočku a zároveň se nacházeli v partnerském svazku, jelikož kočka i partner eliminoval negativní pocity [Turner, Rieger 2003].

EMPIRICKÁ ČÁST

Empirická část této práce se bude věnovat představení výzkumných otázek a hypotéz, použité metodě výzkumu a jeho přípravy, charakteristice klíčových proměnných a výsledkům vztahujícím se k jednotlivým hypotézám a výsledkům doplňujících témat.

2.1 Výzkumné otázky a hypotézy

Stěžejní témata této práce jsou role, funkce a význam mazlíčka a vliv zvířete na majitele v různých aspektech – v trávení volného času, ve fyzickém i duševním zdraví a v osobnostní typologii.

Pro práci jsou stanoveny tři hypotézy, které zodpoví následující otázky: Má míra extroverze či introverze mazlíčka, a též míra neuroticismu či emoční stability, vliv na ty samé vlastnosti u majitele? Respektive platí, že jaký pán, takový pes v osobnosti? Ovlivňuje míru antropomorfizace zvířete to, zda se v domácnosti vyskytují či nevyskytují děti? Do jaké míry hrají finance roli při pořízení mazlíčka i jeho následné péče?

Zodpovím následující otázky: Další témata práce mám v úmyslu rozvíjet mimo stanovené hypotézy. Zajímá mě: Jak vypadá typický majitel zvířete (či konkrétně psa nebo kočky)? Jaké jsou charakteristiky mazlíčků? Jaký vliv na život majitelů mají mazlíčci a jak změní jejich životní návyky? Z jakých důvodů si majitelé zvířete pořizují? Jak nejčastěji tráví majitel se zvířetem společně volný čas?

Pro výzkum realizovaný v rámci této práce byly stanoveny tři alternativní a tři nulové hypotézy.

H₁ Majitel mazlíčka a zvíře budou osobnostně shodní z hlediska extroverze či introverze a neuroticismu či emoční stability.

H₂ Větší míra antropomorfizace majitelů psa či kočky bude souviset s přítomností či s nepřítomností dítěte v rodině bez ohledu na věk respondenta.

H₃ Majitelé dražších zvířat více investují do svého mazlíčka nad rámec nutných výdajů bez ohledu na jejich příjem.

2.2 Metodologie

Tato část se zaměřuje na výzkum, které jsem realizovala na podzim 2020 za účelem této práce a přibližuje celou metodologii studie.

2.2.1 Příprava a etika výzkumu

Pro tuto kvantitativně zaměřenou práci jsem zvolila nástroj dotazník, který byl anonymní a respondenti byli informováni, že data budou zpracována výhradně pro účely výzkumné studie. Zaměřila jsem se na majitele psů a koček. Ke konci listopadu 2020 jsem provedla pilotní studii a zhruba deset lidí z okruhu mé rodiny a přátel dotazník vyplnili. Po dobu čtyřdenní pilotáže jsem díky postřehům přátel některé části dotazníku upravila. Dne 23.11. jsem oficiálně dotazník začala šířit. Oslovila jsem zhruba deset veterinárních klinik či ordinací. Jedna veterinářka oslovila všechny své pacienty psů a koček emailem a druhá veterinářka oslovila své pacienty prostřednictvím facebookového příspěvku na svých stránkách. Bohužel většina veterinárních ordinací dotazník nešířila ke svým pacientům, i když mi některé přislíbily pomoc a s dotazníkem souhlasily. Prostřednictvím veterinárních ordinací jsem byla schopná nasbírat zhruba 400 odpovědí. Vznikl problém v počtu majitelů psů a majitelů koček, jelikož jsem měla přibližně 100 koček na 300 psů. V tuto chvíli jsem mohla všechny odpovědi sloučit do velké kategorie majitelé domácích mazlíčků, ale nechtěla jsem přijít o kategorie majitelů psů a majitelů koček, jelikož si myslím, že majitel psa a majitel kočky nemá stejné chování ke svému mazlíčkovi, neřeší stejné problémy a netráví obdobně svůj volný čas se zvířetem. Jedná se prostě dvě odlišné kategorie majitelů. A tak jsem se uchýlila k původně nechtěnému sdílení na Facebooku ve dvou skupinách o kočkách. Výsledek se rychle projevil a byl dechberoucí. Najednou jsem musela řešit jiný problém a to ten, že majitelů koček jsem měla o 200 více. Tudiž jsem byla donucena, okolností nereagování veterinárních subjektů, odkaz sdílet ještě v jedné skupině o psech, ale tentokrát jsem si počet vyplnění pohlídala a po vyrovnání počtu majitelů psů a majitelů koček jsem nekompromisně ukončila sběr odpovědí. Data jsem shromažďovala přesně dva týdny. Musím říci, že dotazník byl velmi oblíbený. Dotazník se dokonce sám šířil po internetu a v různých zájmových skupinách. Ochota byla opravdu velká, což jsem opravdu nečekala a příjemně mě tento fakt překvapil.

2.2.2 Základní a výběrový soubor

Základním souborem je skupina všech majitelů psů a majitelů koček. Můj vzorek ve výběrovém souboru tvoří 1028 majitelů, z něhož 539 (52 %) respondentů je majitelem psa a 489 (48 %) je majitelem kočky. V datovém souboru výrazně převažují ženy (viz následující kap. Popis majitelů po socioekonomické stránce), a tak není překvapením, že převažují i v jednotlivých kategoriích.

Celkem dotazník vyplnilo 1204 respondentů, z nichž jsem byla nucena vyřadit 176 odpovědí (17 % z celkového počtu) kvůli špatnému vyplnění. Dotazované jsem vybrala záměrným, nepravděpodobnostním výběrem prostřednictvím oslovení zákazníků veterinárních subjektů či členů facebookových skupin. V dotazníku se snažím zjistit, jaký má vyplňující vztah ke svému mazlíčkovi a zjišťuji charakterní vlastnosti zvířete i majitele. Tyto otázky jsou nejvíce vázány jen na jedno zvíře. Tudíž pokud se stalo, že respondent vyplnil dotazník za více zvířat naráz, byla taková odpověď vyřazena. Z vyloučených odpovědí bylo více majitelů koček (62 %) a nejčastěji respondenti vyplňovali za více zvířat.

2.2.3 Nástroj měření a čištění dat

Pro výzkum jsem použila metodu online dotazníku. Skládal se ze třiceti šesti otázek a byl distribuován skrze platformu Google formuláře. Nejvíce bylo nominálních proměnných (16), přičemž z některých otázek bylo možné získat dva typy proměnných. U sedmi otázek jsem získala vícenásobné odpovědi. V dotazníku byly použity tři filtrační otázky, které se týkaly počtu dětí, četnosti dávání pamlsků a názoru na lov zvířete. Dotazník obsahoval deset otevřených otázek, jedenáct otázek škálových (některé typu sémantického diferenciálu nebo s Likertovou škálou) a čtyři otázky byly binárního charakteru. Dotazník byl rozdělen na několik sekcí a na začátku každé sekce byla pro zajímavost vložena nějaká fotka psa či kočky, které byly buď moje nebo mých přátel. V dotazníku byly též tři otázky s fotkou, která zachycovala určité chování k mazlíčkovi a respondent se měl na škále zařadit, jak často se chová tímto způsobem. Vyplnění dotazníku zabralo respondentovi kolem deseti až patnácti minut.

Před analýzou dat jsem musela data očistit – například upravit odpovědi u otázek na finance či na věk, aby byly ve stejném formátu. U některých otázek bylo potřeba přetočit škálu odpovědí, abych z nich posléze mohla vytvořit faktory chování majitele a mazlíčka. Tyto operace jsem provedla v Excelu. Ten jsem ještě využila na lehkou deskriptivní analýzu dat (počty a procenta odpovědí, střední hodnoty, některé míry variability) na veškeré grafy i tabulky a také na vyřazení nevyhovujících špatně vyplněných odpovědí a tvorbu tabulek a grafů. Na další složitější analýzy a testy jsem použila program IBM SPSS Statistics.

3. Výsledky

3.1 Popis majitelů po socioekonomické stránce

Otázky zkoumající majitele, jeho postavení a socioekonomické charakteristiky bychom v dotazníku našly především na jeho konci, ale několik takových otázek především spojených s tématem členů domácnosti bychom našli mezi prvními otázkami dotazníku. Než jsem se začala věnovat analýze jednotlivých proměnných, tak jsem zamýšlela data porovnávat mezi pohlavími dotazovaných a mezi majiteli psů a majiteli koček. Vzhledem ke značné genderové nevyváženosti (871 žen ku 157 mužům) jsem upustila od původního záměru porovnávání výsledků mužů a žen. Majitele různých druhů jsem u několika prvních otázek testovala odděleně, ale ukázalo se, že výsledky jsou velmi podobné, někdy téměř shodné. Z toho důvodu jsem majitele rozdělila dle vlastněných zvířat jen u těch otázek, u kterých nastal významnější rozdíl v jednotlivých deskripcích.

Pokud bychom se zaměřili na socioekonomické charakteristiky datového souboru, zjistili bychom z otevřené otázky na počet členů v domácnosti, že průměrně žije v domácnosti respondenta včetně jeho osoby 3,1 členů. S 95% pravděpodobností lze tvrdit, že se průměrné hodnoty na tuto otázku vyskytovaly v intervalu od 2,97 do 3,15. Nejčastější odpověď na tuto otázku byly dva členové domácnosti a medián činí 2,5. Jelikož jsou tyto ukazatelé středních hodnot podobné velikosti, lze konstatovat, že v souboru není tolik odlehých hodnot ohledně počtu lidí v domácnosti. Z grafu P-P lze vyčíst, že data nejsou vyloženě normálně rozdělená, avšak neodlišují se hodně. To, že rozdělení není shodné s normálním dokazuje i Kolmogorův-Smirnovův test se signifikancí (dále jen sig.) 0,001. Minimální hodnota byla nula a maximální byla 14. Variační rozpětí tedy dosahuje čísla 14. Směrodatná odchylka je 1,41. Co se týče homogenity či heterogenity dat, tak lze konstatovat na základě šikmosti (1,32), že proměnná počtu členů v domácnosti je rozložením zešikmená doprava a také lze konstatovat, že data se mírně odlišují od normálního rozdělení. Hodnota špičatosti je 4,67, což znamená, že je rozložení dat spíše plošší a tento fakt je možné pozorovat na Gaussově křivce.

Po otázce na počet členů v domácnosti následovala doplňující otázka, s možností výběru předem definovaných odpovědí, na přesné vztahy s lidmi, například manžel, bratr atd., se kterými respondent aktuálně žije v jedné domácnosti. Respondent měl také možnost zvolit odpověď jiné a vypsat libovolného člena domácnosti. Pokud bychom nebrali

v potaz vícečetné odpovědi, tak tři čtvrtě respondentů zvolilo, že s nimi bydlí manžel či manželka nebo partner či partnerka. Poté volili ještě další členy domácnosti. Modusovou kategorií byla odpověď o jednom dalším členovi domácnosti respondenta a tím byl/a manžel/manželka; partner/partnerka (32,6 %). Druhou nejvíce zastoupenou kategorií byla sdružená odpověď, že v domácnosti žije druh respondenta a děti (29,3 %). Dle měr variability (variační poměr 0,32; nominální rozptyl 0,79; standardizovaný nominální rozptyl 0,8), lze konstatovat, že odpovědi na tuto otázku jsou spíše rovnoměrně rozložené do kategorií a je relativně malá míra koncentrace dat.

Co se týče další, tentokrát binární, charakteristiky respondentů a to té, zda žijí či nežijí v domácnosti s dětmi, tak 40,6 % respondentů žije s dítětem či dětmi. U této otázky si uvědomuji její limity položení, neboť jsem nepřiblížila pojem dítěte. Někdo mohl například nepovažovat svého syna za dítě, pokud mu je 19. Z uvedených odpovědí, že s dětmi dotazovaný žije, bylo 81,6 % domácností, ve kterých žije alespoň jedno dítě do patnácti let.

Pokud dotazovaný v předchozí otázce odpověděl, že v jeho domácnosti žijí nějaké děti, byl skrze filtr přeměřován na další otázku, tentokrát otevřenou, která se ptala na přesný věk dětí. Průměrný věk je 11,32. Modusový věk je 12, což je zároveň i hodnota mediánu. Jelikož jsou míry centrální tendence podobných hodnot, v souboru není mnoho odlehklých hodnot. Průměrné hodnoty respondentů byly v intervalu od 10,79 do 11,85 (95% interval spolehlivosti). Variační rozpětí je 32. Směrodatná odchylka dosáhla čísla 6,92. Dle míry šikmosti (0,22) jsou data symetricky rozložená, což dokazují i velmi podobné míry centrální tendence. Z grafu P-P lze též potvrdit normální rozložení této proměnné. Špičatost nabyla hodnoty -0,67, což značí, že je rozložení dat trochu špičatější, než je normální rozložení. Na grafu normálního rozložení můžeme pozorovat křivku typu L. Dle Kolmogorova-Smirnovova testu (sig. 0,001) lze tvrdit, že data nejsou normálně rozložena. Z jednotlivých věků dětí lze odvodit, že nejčastěji mají respondenti jedno dítě, což odpovědělo 49,3 %. Medián počtu dětí je dva. Průměr činí 1,64 dítěte na osobu vypovídající, že s dětmi žije, což je velmi zajímavý výsledek, jelikož koresponduje s celorepublikovým průměrem v rámci úhrnné plodnosti [Český statistický úřad 2021] (https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_hu), který činí 1,71 dítěte na ženu. Otázka se však neptala na počet dětí respondenta, ale jen na ty, se kterými aktuálně žije v domácnosti, tudíž s úhrnnou plodností se výsledek nedá úplně srovnat.

Dotazník je bohužel genderově nevyvážený, i když jsem se o jeho vyváženost snažila například přednostním oslovením mužů, nepodařilo se mi jí dosáhnout. Výzkumu se zúčastnilo více žen 871 (84,7 %) než mužů 157 (15,3 %). Z počtu mužů jich bylo více jako majitelů psů (25 %) než jako majitelů koček (9,6 %). Tato nevyváženost pravděpodobně vznikla kombinací několika faktorů. Jednak jsou ženy aktivnější v oslovených facebookových skupinách, mezi oslovenými kontakty z jedné veterinární ordinace se nacházelo více žen a mezi mými přáteli se vyskytují také spíše ženy a domnívám se, že ženy jsou ochotnější se zúčastnit výzkumů. Výzkumy též tvrdí, že ženy jsou častěji majitelkami zvířat [Dotson, Hyatt 2008]; [Bao, Schreer 2016]; [Li et al. 2020]. Z důvodu genderové nevyváženosti není nejvhodnější soubor dělit na dvě skupiny dle pohlaví.

Pokud se zaměříme na věk respondentů, zjistíme z otevřené otázky, že průměrný věk byl 40,4 let. Mediánový věk byl 40 let a modusový věk byl 50 let, což odpovídalo zaočkovaně 4 % respondentů. Jelikož jsou si hodnoty centrální tendence dosti podobné, lze tvrdit, že v souboru se nevyskytuje velké množství odlehlých hodnot. S 95% pravděpodobností lze tvrdit, že se průměrné hodnoty z této otázky vyskytují v intervalu od 39,5 do 41,3. Po kategorizaci této proměnné bylo zjištěno, že nejvíce respondentů spadá do věkových kategorií 21 až 30 let (23,6 %) a 41 až 50 let (23,5 %). Majorita dotazovaných je ekonomicky aktivních (89,6 %). Nejmladšímu respondentovi bylo 12 let a nejstaršímu 83, z čehož vyplývá variační poměr, který má hodnotu 71. Směrodatná odchylka je 14,1. Pokud bych měla charakterizovat tvar této proměnné věku skrze šikmost (0,30), tak je normálně rozložená, což dokazují i ukazatele průměr, modus a medián svojí podobnou velikostí. Graf P-P též svědčí ve prospěch normálního rozložení dat u této proměnné. Ale co se týče špičatosti (-0,65) nebo placatosti dat, tak tato proměnná je špičatější což lze pozorovat na Gaussově křivce normálního rozložení. To, že rozdělení je v malé míře odlišné od normálního dokazuje i Kolmogorův-Smirnovův test (sig. 0,001).

Pokud se blíže zaměříme na rodinný stav respondentů, zjistíme, že modální kategorií je odpověď, kterou zvolilo 31 % respondentů, že respondent je sezdáný a žije společně s drahou polovičkou. Na výběr byla i odpověď, že je sezdáný, ale žijí odděleně. Poté byly ještě další možnosti nabídnuty (rozvedený, ovdovělý/á, svobodný atd.). Na základě ukazatelů míry variability (variačního poměru (0,51); nominálního rozptylu (0,48) a jeho normalizované hodnoty (0,58)) lze o této nominální proměnné tvrdit, že data nejsou koncentrována směrem ke konkrétní odpovědi a ani nejsou rovnoměrně rozvrstvená.

Jedna z posledních otázek se dotazovala na respondentův příjem. Jelikož jsem si vědoma toho, že otázka může být pro někoho citlivým tématem, předem jsem definovala určité rozmezí příjmu, které mohl dotazovaný zvolit. Též jsem přidala možnost, že nechce odpovídat (7,7 %) nebo že je bez příjmu (2,3 %). Nejčastější odpovědí byl interval příjmu 20 000–22 999 (7,1 %). Dalšími často zvolenými intervaly byly 30 000–39 999 (7 %) a 23 000–25 999 (6,9 %). U této proměnné ohledně osobního čistého měsíčního příjmu nebylo možné určit variační rozpětí jakožto míru variability odpovědí. Jednak se respondenti zařazovali do nabízených škál příjmu a druhý důvod, proč variační rozpětí není možné vypočítat je, že poslední rozmezí příjmu není uzavřené (více než 60 000 Kč). Co však vypočítat lze, je ordinální rozptyl (5,42) a jeho standardizovaná hodnota (0,77). Z výsledků těchto dvou ukazatelů vyplývá, že data nejsou koncentrována a kategorie jsou rovnoměrně obsazené počty případů.

U další ordinální proměnné týkající se dosaženého vzdělání respondenta bylo zjištěno, že modusovou kategorií (27,3 %) je odpověď, že dotazovaný vystudoval střední školu s maturitou. Z hodnot měr variability u této proměnné, avšak s vynecháním variačního rozpětí, které vzhledem ke slovní odpovědi nelze vypočítat, lze tvrdit, že se data nekonzentrují do jedné určité kategorie odpovědi, ale jsou rovnoměrně rozložena. Ordinální rozptyl je 2,16 a jeho normalizovaná hodnota je 0,62.

U poslední sociálně ekonomické proměnné byly v dotazníku nabídnuty rozmezí velikosti místa bydliště. Tyto škály byly navrženy dle inspirace geografickým velikostním rozdělením obcí na určité územní jednotky (vesnice, velkoměsto atd.). Nejčastější odpovědí (17,5 %), kde respondent právě žije byla odpověď do 999 obyv., což je pro představu malá venkovská obec. Uvedu i druhou nejčastější odpověď (12,4 %), a tou byla velikost bydliště nad 100 000 obyvatel. U této proměnné můžeme pozorovat variabilitu odpovědí, což lze tvrdit na základě ordinálního rozptylu (3,29) a standardizované hodnoty (0,82) tohoto ukazatele. Z toho vyplývá, že míra koncentrace odpovědí není velká. Variační rozpětí opět nelze vypočítat. Pokud se u této proměnné zaměříme na majitele psů a majitele koček, zjistíme, že největší podíl majitelů koček žije spíše ve velkých městech nad 100 000 obyvatel (25,2 %). Naopak 42,8 % pejskařů žije v obci, která má do 999 obyvatel.

3.2 Popis mazlíčků

V předchozí kapitole jsem se věnovala charakteristice vlastníků zvířat a nyní se zaměřím na ty, za které byl dotazník vyplněn, na mazlíčky. Dotazovala jsem se na jejich počet, věk a plemeno.

První otázkou, která byla s otevřenou odpovědí, jsem se ptala v dotazníku na počet psů v domácnosti respondenta. Průměrný počet psů byl 1,03. Jedna je hodnota mediánu i modusu. Vzhledem k podobným mírám centrální tendence lze tvrdit, že v datech není velké množství odlehých hodnot. Pokud vyplňoval respondent dotazník za svého psa, nejčastěji neměl žádnou kočku, ale průměrný počet koček pejskařů byl 1,29. To bylo způsobeno tím, že buď neměl dotazovaný kočku žádnou nebo jich měl naopak více než jednu. Nejčastěji (67,7 %) měl dotazovaný jen jednoho psa. Maximum pořízených psů bylo 15. Několik respondentů uvedlo v této otevřené otázce, ale i v té následující o počtu koček, doplňující informaci a to, že mají chovnou stanici, čímž by se vysvětloval velký počet psů či koček. I když jen to, že je někdo například milovníkem psů může být prostým vysvětlením. Směrodatná odchylka činí 1,31. Lze tvrdit (s 95% pravděpodobností), že se hodnoty nacházejí v rozmezí od jedné do 1,11. Graf P-P, Gaussova křivka normálního rozložení a Kolmogorův-Smirnovův test (sig. 0,001) nesvědčí ve prospěch normality této proměnné. Ke stejnému závěru lze dojít i po zjištění šikmosti (4,46) a špičatosti (35,7). Co se týče tvaru proměnné, data lze definovat tak, že jsou zešikmená doprava a jsou placatější.

Druhá otázka v dotazníku zjišťovala počet koček respondenta. Průměrný počet koček všech respondentů byl 1,8. Medián i modus byl jedna. Největší počet udávaných koček v domácnosti byl 22, což je dokonce o sedm více než nejvíce pořízených psů. Několik respondentů u této otázky uvedlo, že jejich kočky jsou toulavé z ulice a jim se jich zželelo. Dalším doplňujícími uvedenými důvody byla záchrana týraných zvířat, nebo že jejich kočka měla zrovna koťata. Vyšší počet vlastněných koček mohl vzniknout i tak, že dotazování někdy, což v této otevřené otázce rozepsali, započítali do počtu i kočky toulavé z ulice, které jen krmí. Tento vztah je ale poněkud rozdílný od respondentů, kteří mají své mazlíčky permanentně. Interval hodnot této proměnné (s 95% intervalem spolehlivosti) byl od 1,63 do 1,93. Co se týče tvaru, konkrétně šikmosti (3,1) této proměnné, tak není normálně rozložena a data jsou levostranná. Proměnná je placatější než normální rozlo-

žení, což se dozvíme z hodnoty špičatosti (13) a z Gaussovy křivky. I graf P-P a Kolmogorův-Smirnovův test naznačuje jiné než normální rozložení proměnné. Tato proměnná, stejně jako proměnná předchozí týkající se počtu psů, není normálně rozložená. Pokud se zaměříme na respondenty, kteří vyplňovali dotazník za kočku, tak jejich průměrný počet koček byl 2,32. Nejčastěji měli tito dotazovaní jen jednu kočku, ale medián dosáhl hodnoty dvou. Průměrný počet psů majitelů koček byl 0,43. Z předchozí deskripce počtu psů i počtu koček v domácnosti dotazovaného je zřejmé, že koček mají respondenti v průměru více než psů. A také to, že pokud má respondent psa, má často i kočku, ale obráceně to neplatí.

Pokud se zaměřím na věk domácích mazlíčků celkově, tak jejich průměrný věk byl pět let a dva měsíce. Modusovým stářím byly dva roky a medián činil roky čtyři. Směrodatná odchylka těchto údajů je rovna 3,14. Lze tvrdit, že mazlíčci, za které respondenti dotazník vyplňovali, byli spíše mladší. Pokud se zaměříme jen na psy nebo jen na kočky co se týče věku, zjistíme, že nejmladšímu psovi i kočce jsou pouhé dva měsíce. U zvířecích dlouhověkových rekordmanů vede kočka, které je 20 let a pes, kterému je 17 let. Věk zvířete se může zdát jako nedůležitá informace, avšak z nastudované literatury jsem se dozvěděla, že osobnost zvířete se, jako charakter člověka, mění s věkem. Čím je zvíře starší, tím může být například více dominantnější či samotářské [Žezulková 2019].

U psů převažovala malá plemena (26,9 %), avšak v těsném závěsu bylo množství psů náležejících k velkým plemenům (26,16 %). Modusová kategorie byla rasa německého ovčáka (4,45 %). Další často opakovaná plemena psů byly jezevčík, border kolie a jorkšírský teriér či labradorský retrievr. Celkový počet vyplněných ras psů byl 113. Respondenti nevlastnili určité rasy psů, 11,32 % dotazovaných odpovědělo, že jejich pes je kříženec a většina z nich (73,77 %) z nich udalo zkrížená plemena, z nichž na četnost dominoval labrador, poté se často opakoval německý ovčák či ridgeback. Pokud se zaměříme na míry variability u této nominální proměnné, tak zjistíme, že variační poměr je 0,96. Nominální rozptyl (0,72) a jeho normalizovaná hodnota (0,73) vycházejí téměř shodně. Z vypočtených měr variability vyplývá, že data v otázce na plemena psů nejsou koncentrována a jsou rovnoměrně rozložena do jednotlivých kategorií.

Nejčastější plemeno kočky byla kočka domácí (55,53 %). Další často uváděné rasy koček byla evropská krátkosrstá kočka, britská kočka, mainská mývalí kočka či rasa ragdoll. Plemenem kočkou domácí se dá nazvat jakákoliv kočka, kterou běžně potkáváme, proto jen minimum respondentů odpovědělo, že jejich kočka je kříženec (4,3 %). Pokud

si nebyli jisti rasou, jednoduše odpověděli, že rasa je kočka domácí. Pokud dotazovaný uvedl, že kočka je kříženec, ve skoro polovině případů (42,86 %) uvedl též přesné názvy zkřížených plemen. V tomto ohledu se opakovalo křížení perské, siamské či mainské mývalí kočky. Počet ras koček (20) byl oproti počtu ras psů velmi malý. Z počtu ras zvítězily rasy krátkosrstých koček (60 %) a 30 % plemen bylo polodlouhosrstých. Co se týče měř variability u této nominální proměnné, tak zjistíme, že variační poměr je 0,44 a nominální rozptyl (0,57) i jeho normalizovaná hodnota (0,6) dosahují podobných hodnot, z čehož se lze domnívat, že data v tomto případě spíše neodpovídají normálnímu rozložení, ale zároveň se odpovědi také spíše nekoncentrují do jedné či více kategorií.

3.3 Proměnné vztahující se k hypotézám

V této kapitole popíši proměnné, které se vztahují k hypotézám. Některé jsem již popsala v kapitole Popis majitelů po sociálněekonomické stránce. Pro tuto práci byly stanoveny tři hypotézy, jejichž přesné znění je v kapitole Výzkumné otázky a hypotézy, vztahující se ke shodě v osobnostních charakteristikách majitele a zvířete, dále k míře antropomorfizace a také ke zbytným výdajům za zvíře.

Dovolím si připomínku k popisu proměnných vztahujících se k první hypotéze. Deskripce proměnných týkajících se osobnosti majitele a zvířete bude probíhat v následujícím pořadí: nejprve popíšu majitele, poté mazlíčky a následně jejich shodu. Jako první dvojici vlastností rozeberu extroverzi a introverzi, poté neuroticismus a emoční stabilitu. Hypotézu (H_1) o shodnosti či neshodnosti osobnostních charakteristik (extroverze, introverze, neuroticismu, emoční stability) majitelů a zvířat jsem zkoumala čtyřmi otázkami a nástrojem sémantického diferenciálu. Dvě se vztahovaly k extroverzi a introverzi a dvě k neurotickému jednání či k emočně stabilnímu. Při tvorbě obsahu i grafického vzhledu otázek jsem se inspirovala u výzkumu [Žežulková 2019], který se zabýval osobností koček a jejich majitelů. Otázky zkoumající osobnost zvířete byly škálové o pěti úrovních a otázky korespondující s charakterem zvířat byly také škálové a skládaly se ze čtyř charakteristik chování zvířete. Majitel měl na pětibodové škále zaznačit u každé vlastnosti, jak často se mazlíček chová definovaným způsobem. Pro analýzu otázek i následné práce s nimi bylo potřeba přetočit škálu u několika vlastností a posléze z otázek na zvíře, které se skládaly z několika charakteristik chování, byly vytvořeny faktory chování zvířete – extroverze, introverze, neuroticismu a emočně stabilního chování.

K další analýze otázek vztahující se k těmto hypotézám bylo zapotřebí provést jejich deskripci. Nejdříve však popíši, jakým způsobem vznikl faktor extroverze či introverze a faktor neuroticismu či emoční stability mazlíčka. Oba faktory vznikly totožným způsobem. Faktory jsem vytvořila sečtením hodnot ze čtyř proměnných, každá zkoumala, jak často se mazlíček chová určitým způsobem. U dvou proměnných jsem otočila škálu odpovědí, tak aby jednička odkazovala na extrovertní chování a pětka na introvertní. Následně jsem hodnoty sečetla a zprůměrovala a rozdělila domácího mazlíčka respondenta do třech kategorií. Hodnoty menší než 2,74 byly definovány jako extrovertní mazlíčci a hodnoty nad 3,25 byly charakterizovány jako introvertní mazlíčci. Prostřední charakteristika ani extrovertního, ani introvertního zvíře či majitel byla od 2,75 do 3,24. Faktor

neurotického či emočně stabilního jednání jsem vytvořila totožným způsobem jako faktor předchozí, avšak s jediným rozdílem. Jednička znamenala neuroticismus a pětka emoční stabilitu.

U faktoru extrovertního či introvertního chování zvířete byl modus dva, což značí extrovertní chování. Medián vyšel 2,25. Ordinální rozptyl má hodnotu 3,8 a normalizovaná hodnota této míry variability je 0,48. Z těchto výsledků vyplývá, že data nejsou koncentrovaná, ale kategorie nemají zároveň stejný počet případů. Co se týče normálního rozdělení této proměnné, tak na Gaussova křivce lze pozorovat větší špičatost. Nejvíce opakované odpovědi byly hodnoty dva a tři z pětibodové škály.

U otázky, která se ptala na míru extroverze či introverze respondenta dosáhl modus i medián hodnoty tři, což je středová nevyhraněnost ani k jednomu pólu chování. Data jsou spíše ordinálně rozptýlená, což dokazují výsledky ordinálního rozptylu (1,38) a jeho normalizované hodnoty (0,69). U této otázky lze říci, že je spíše normálně rozložena. Je jen mírně špičatější kvůli tomu, že podstatná část odpovědí bylo číslo tři.

Druhý faktor neuroticismu a emoční stability zvířat měl medián 4,25 a nejčastějším výsledkem tohoto faktoru byla hodnota 4,5, což značí emoční stabilitu mazlíčků. Míry variability (ordinální rozptyl 3,15 a jeho normalizovaná hodnota 0,42) ukazují svou hodnotou na to, že data se spíše koncentrují do určitých kategorií a nejsou rovnoměrně rozptýlena. Tato proměnná rozhodně není normálně rozložena. Je velmi špičatá a odpovědi se koncentrují do čísel na konci škály.

Otázka, která zkoumala vlastnosti respondenta v emoční stabilitě, měla modus i medián hodnotu tři. Spíše lze tvrdit na základě ordinálního rozptylu (1,3) a jeho normalizované hodnoty (0,65), že data jsou ordinálně rozptýlená. Co se týče normality této proměnné, lze ji charakterizovat jako spíše normálně rozloženou. Nejčastější odpovědi byly tři (středová kategorie) a čtyři (emoční stabilita), a proto lze na grafu normálního rozložení pozorovat mírnou špičatost.

Pokud se vrátíme od srovnávání výsledků zpět k deskripci proměnných, nemělo by nám uniknout rozdělení dat u faktoru extroverze či introverze zvířete. Lze si povšimnout (Tab. č. 2), že je u domácích mazlíčků patrná koncentrace dat do odpovědi extrovert (63 %). Introvertních mazlíčků bylo 11 % a ve středové odpovědi se nacházelo 25 % zvířat. Pokud bychom data zamýšleli rozdělit na dvě části na psy a na kočky, zjistili bychom, že

co se týče introverze, tak bylo více introvertních koček (18 %) než u psů (5 %). Ve středové kategorii se nacházelo taktéž více koček (33 %) než psů (18 %). U psů (77 %) a u koček (49 %) převažovaly extrovertní povahy.

Pokud se na závěr deskripce těchto proměnných (Tab. 1) zaměříme na shodu určité vlastnosti u zvířat a u majitelů, tak zjistíme, že se shoda nejvíce objevuje u vlastnosti extroverze (20 %), což lze očekávat vzhledem k distribuci extroverze. Jestliže se zaměříme na podkategorie, zjistíme, že bylo více extrovertních psů a jejich majitelů (25 %) než koček a majitelů (15 %). U introvertního chování nastala jen malá shoda (4 %), přičemž bylo více introvertních koček a jejich introvertních majitelů (7 %). V odpovědi ani extrovert, ani introvert vznikla malá shoda (10 % respondentů a jejich zvířat), přičemž se více shodovali majitelé koček se svým mazlíčkem (13 %) než majitelé psů se svým psem (7 %).

Tab. č. 1 Extroverze a introverze respondentů

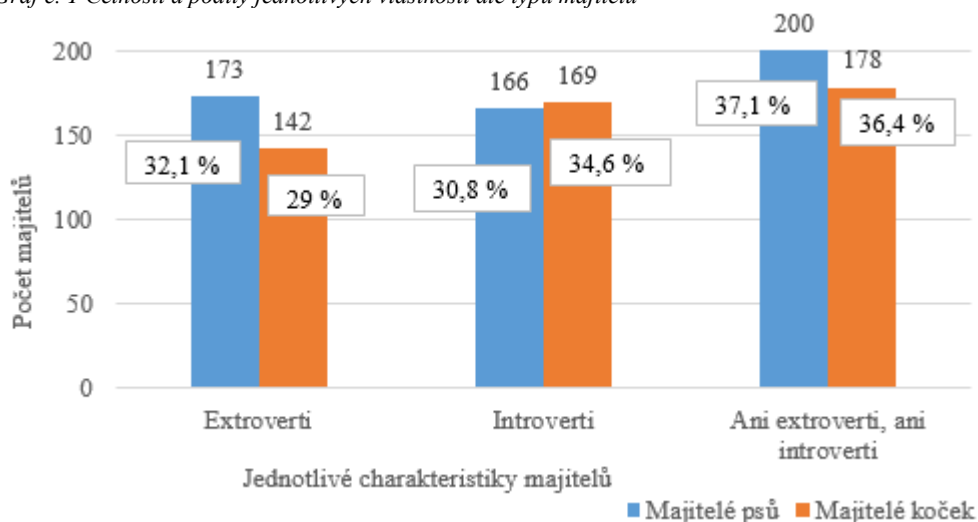
	Majitelé domácích zvířat					
	Majitelé souhrnně		Majitelé psů		Majitelé koček	
	Absolutní počet	V procentech	Absolutní počet	V procentech	Absolutní počet	V procentech
Celkem	1028	100	539	100	489	100
Extroverti	315	30,6	173	32,1	142	29
Introverti	335	32,6	166	30,8	169	34,6
Ani extroverti, ani introverti	378	36,8	200	37,1	178	36,4
Celkem shoda	349	33,9	182	33,8	167	34,2
Zároveň extrovertní majitel a zvíře	208	20,2	137	25,4	71	14,5
Zároveň introvertní majitel a zvíře	42	4,1	9	1,7	33	6,7
Zároveň ani extrovertní, ani introvertní majitel a zvíře	99	9,6	36	6,7	63	12,9

Tab. č. 1 Extroverze a introverze domácích zvířat

	Domácí mazlíčci					
	Mazlíčci souhrnně		Psi		Kočky	
	Absolutní počet	V procentech	Absolutní počet	V procentech	Absolutní počet	V procentech
Celkem	1028	100	539	100	489	100
Extroverti	651	63,3	414	76,8	237	48,5
Introverti	116	11,3	27	5	89	18,2
Ani extroverti, ani introverti	261	25,4	98	18,2	163	33,3

3.3 Proměnné vztahující se k hypotézám

Graf č. 1 Četnosti a podíly jednotlivých vlastností dle typu majitelů

Tab. č. 2 Neurotismus a emoční stabilita respondentů

	Majitelé domácích zvířat					
	Majitelé souhrnně		Majitelé psů		Majitelé koček	
	Absolutní počet	V procentech	Absolutní počet	V procentech	Absolutní počet	V procentech
Celkem	1028	100	539	100	489	100
Neurotičtí jedinci	260	25,3	122	22,6	138	28,2
Emočně stabilní jedinci	426	41,4	242	44,9	184	37,6
Ani neurotiční, ani stabilní jedinci	342	33,3	175	32,5	167	34,2
Celkem shoda	434	42,2	241	44,7	193	39,5
Zároveň neurotický majitel i zvíře	16	1,6	4	0,7	12	2,5
Zároveň emočně stabilní majitel i zvíře	376	36,6	220	40,8	156	31,9
Zároveň ani neurotický, ani stabilní majitel i zvíře	42	4,1	17	3,2	25	5,1

Tab. č. 3 Neurotismus a emoční stabilita domácích zvířat

	Domácí mazlíčci					
	Mazlíčci souhrnně		Psi		Kočky	
	Absolutní počet	V procentech	Absolutní počet	V procentech	Absolutní počet	V procentech
Celkem	1028	100	539	100	489	100
Neurotičtí jedinci	47	4,6	16	3,0	31	6,3
Emočně stabilní jedinci	855	83,2	477	88,5	378	77,3
Ani neurotiční, ani stabilní jedinci	126	12,3	46	8,5	126	25,8

Co se týče druhého faktoru, bylo zjištěno na výše uvedené tabulce (Tab. 3), že se data o majitelích mírně koncentrují do odpovědi emočně stabilního chování (41 %). 33 % majitelů uvedlo, že se necítí ani neuroticky, ani emočně stabilně a 25 % respondentů se zařadilo do kategorie neurotického chování. Jestliže na tyto vlastnosti budeme pohlížet s ohledem na druh chovaného zvířete, zjistíme, že majitelé psů (45 %) jsou více stabilní

než majitelé koček (38 %) konkrétně o 7,3 procentních bodů. O 5,6 procentních bodů jsou majitelé koček více neurotičtí.

Pokud bych měla zběžně popsat mazlíčky (Tab. č. 4), lze na výše uvedené tabulce pozorovat, že převládají mazlíčci emočně stabilní jak z celkového počtu mazlíčků (83 %), tak z počtu psů (89 %) a z počtu koček (77 %). Bylo zjištěno více koček (26 %) v kategorii ani neurotický, ani stabilní mazlíček než psů (9 %). Co se týče všech stejných osobnostních charakteristik majitele i mazlíčka, lze pozorovat (Tab. č. 3), že k největší shodě (37 %) dochází u emoční stability. Co se týče ostatních kategorií, tak v nich se shoda pohybuje průměrně okolo 3,2 %, což rozhodně není výrazná shoda v chování.

Pokud bych měla porovnat shodu vlastností u různých podkategorií (Tab. č. 1; Tab. č. 3), tak co se týče extroverze a introverze: z celkového počtu respondentů se osobnosti majitele a zvířete shodovaly průměrně v 34 % případů z celkového počtu respondentů, majitelů psů i majitelů koček.

U neuroticismu či stability se shoda všech majitelů a všech zvířat vyskytovala ve větší míře (42,2 %). Byl i o něco více markantnější rozdíl mezi majiteli psů a majiteli koček a jejich zvířaty. Shoda u majitelů psů a jejich mazlíčka byla 44,7 % a u majitelů koček a zvířete činila 39,5 %. Tento prostý popis proměnných nám napoví, že osobnosti sice nejsou ve většině případů ve shodě, avšak podíl majitelů, kteří jsou si podobní se svým mazlíčkem, není úplně zanedbatelný. Jen z hlediska popisu proměnné by data nesvědčila ve prospěch přijetí nulové hypotézy, a proto použiji koeficienty korelace.

Druhá hypotéza (H_2) jsem zkoumala, zda má vliv na míru antropomorfizace to, zda respondent žije v domácnosti s dětmi nebo bez dětí. Co se týče přítomnosti dětí v rodině, tak z celkového počtu respondentů uvedlo 40 %, že děti s nimi žijí v jedné domácnosti. Ve znění otázky jsem však nedefinovala, o jak staré děti se zajímám, a tak se stalo, že v 8 % případů z těch, kteří s dětmi žijí, se vyskytla odpověď v další otázce dotazující se na věk dětí, že dětem je například 25 či 30 let, což z vývojového hlediska již dítě opravdu není. Děti a dospívajících do osmnácti let bylo 90 %. Bylo nutné provést kategorizaci, zda se v domácnosti vyskytuje alespoň jedno dítě ve věku do sedmi let (což bylo 44 % z těch, kteří děti měli), od osmi do patnácti (47 %) a od patnácti do dvaceti dvou (31 %).

U tématu antropomorfizace bylo taktéž zapotřebí vytvořit faktor chování respondentů, do jaké míry antropomorfizují své zvíře, respektive zda ho berou jako člověka nebo opakem jen jako zvíře, se kterým není možné a není důvod navázat bližší vztah. Faktor jsem

vytvořila celkem ze sedmi otázek či podotázek, přičemž všechny měly stejnou váhu. Hodnoty od jedné do 2,74 byly klasifikovány jako majitelé se sklony k antropomorfizaci. V prostředku hodnot (od 2,75 do 3,24) se vyskytli jedinci, kteří nenáleželi ani k antropomorfnímu vztahu k mazlíčkovi, ani k opaku, že by si se zvířetem nevytvořili žádný vztah. Poslední kategorie právě o neexistenci bližšího vztahu byla od hodnot faktoru nad 3,25 do pěti. Pro větší kategorizaci dat jsem první antropomorfní druh vztahu mezi majitelem a zvířetem rozdělila dle jeho míry na spíše vyšší antropomorfizaci či spíše nižší.

Jak lze vidět v následující tabulce (Tab. 6), celkově bylo nalezeno 84 % respondentů s antropomorfním vztahem. 9 % dotazovaných bylo se vztahem ke zvířeti založeném výhradně na tom, že je to jen zvíře a 7 % v nevyhraněné charakteristice uprostřed škály. Co se týče bližší kategorizace, tak větší počet respondentů se nacházel v kategorii s antropomorfním vztahem nižší míry (70 %) a 30 % bylo dotazovaných s vyšší mírou vyskytující se antropomorfizace. Počty majitelů psů nebo koček se od sebe liší jen nepatrně, zhruba o tři procenta. Největší rozdíl je v kategorii, která je opakem antropomorfismu, respektive popisuje vztah majitele k mazlíčkovi založený výhradně na tom, že je to stále jen zvíře a mezi majitelem a zvířetem není silný vztah. Lze pozorovat, že takový vztah se vyskytuje o 2,9 procentních bodů více u majitelů psů než u majitelů koček.

Tab. č. 4 Vnímání zvířete antropomorfním způsobem nebo výhradně jen jako zvířete

	Majitelé domácích zvířat					
	Majitelé souhnně		Majitelé psů		Majitelé koček	
	Absolutní počet	V procentech	Absolutní počet	V procentech	Absolutní počet	V procentech
Antropomorfní vnímání zvířete	866	84,2	450	83,5	416	85,1
Velká míra antropomorfizace	258	29,8	129	28,7	129	31
Malá míra antropomorfizace	608	70,2	325	72,2	287	69
Vnímání zvířete výhradně jako zvířete	91	8,9	40	7,4	22	4,5
Nevyhraněnost mezi antropomorfizací a jejím opakem	71	6,9	49	9,1	51	10,4
Celkem	1028	100,0	539	100	489	100

Co se týče charakteristiky vzniklého faktoru, tak jeho modus (1,67) a medián (1,83) byly podobných hodnot. To, že proměnná není normálně rozložená a její data se koncentrují v tomto případě do první kategorie lze pozorovat již jen na základě rozložení dat v tabulce, avšak dokazují to i vypočtené míry variability (ordinální rozptyl 5,14 a jeho normalizovaná hodnota téhož ukazatele 0,43), z jejichž hodnot lze tvrdit, že dat nejsou rovnoměrně ordinálně rozložená. Proměnná vykazuje velkou špičatost a křivka normálního rozložení nabývá tvaru L.

Z následující tabulky (Tab. č. 7) plyne zajímavý poznatek, a to ten, že pokud se zaměříme na to, jak ovlivní přítomnost či nepřítomnost dítěte v domácnosti absolutní počty a

podíly respondentů a jejich sklonu k antropomorfizaci, zjistíme, že rozdíly nejsou velké (často se liší o zhruba tři procentní body). Avšak bylo zjištěno, že ti respondenti, kteří žijí alespoň s jedním dítětem, kterému ještě nebylo 18 let a zároveň vlastní psa jsou o nepatrně více antropomorfní (32 %) než majitelé koček (28 %). Majitelé psů s dítětem do 18 let ve své domácnosti (4,3 %) jsou též o něco více nevyhranění mezi velkou či skoro žádnou mírou antropomorfizace než majitelé koček (1,4 %). Majitelé koček bez výskytu alespoň jednoho dítěte do 18 let ve své domácnosti (7,8 %) vnímají nepatrně více zvíře jen jako zvíře oproti majitelům koček (4,5 %).

Tab. č. 5 Počet; podíl dotazovaných dle míry antropomorfizace s ohledem na dítě (do 18 let) v domácnosti a druh chovaného mazlíčka

	Antropomorfizace						Vnímání zvířete výhradně jako zvířete		Nevyhraněnost mezi antropomorfizací a jejím opakem	
	Celkem		Nejvyšší míra		Vysoká míra		Absolutní počet	V procentech	Absolutní počet	V procentech
	Absolutní počet	V procentech	Absolutní počet	V procentech	Absolutní počet	V procentech				
Alespoň jedno dítě do 18 let	310	84,01	93	30	217	70	29	7,86	30	8,13
z majitelů psů	174	32,28	51	29,31	123	70,69	16	2,97	23	4,27
z majitelů koček	136	27,81	42	30,88	94	69,12	13	2,66	7	1,43
Žádné dítě do 18 let	556	84,37	165	29,68	391	70,32	62	9,41	41	6,22
z majitelů psů	276	51,21	78	28,26	198	71,74	24	4,45	26	4,82
z majitelů koček	280	57,26	87	31,07	193	68,93	38	7,77	15	3,07

Poslední hypotéza (H_3) se zaměřila na to, jak utrácejí majitelé zvířat nad rámec nutnosti (krmení, veterinář atd.) a zda má na zbytné výdaje (oblečky, pelech) vliv pořizovací cena zvířete.

Zda má či nemá majitel drahé zvíře jsem zkoumala pomocí pořizovací ceny zvířete. 39,5 % respondentů uvedlo nulové náklady na pořízení zvířete a jen 1,5 % dotazovaných částku nevědělo. Pokud bychom se zaměřili na průměrnou částku všech respondentů, domácí zvíře stálo 4577 Kč, modus byla nula, medián 1000 Kč a směrodatná odchylka byla 5191 Kč. Kdybychom započítali jen ty odpovědi, které byly vyšší než nula, tudíž majitel zvíře nezískal zadarmo, zjistili bychom, že z majitelů, kteří zaplatili nějakou částku, byla její průměrná výše 7648 Kč, modus byl 4000 Kč, medián 5000 Kč a směrodatná odchylka 6120 Kč. Při členění souboru na majitele koček a majitele psů vyplynulo, že průměrná kupní cena, a v podobných hodnotách byl i modus, medián a směrodatná odchylka, pořízeného psa (6612 Kč ze všech pejskařů; 8285 Kč z těch, kteří něco zaplatili) byla vyšší než cena kočky (2284 Kč ze všech kočkařů; 6048 Kč z těch, kteří něco zaplatili). Průměrná kupní cena psů byla zaokrouhleně 4300 Kč ze všech majitelů. Pokud však majitel za své zvíře nějakou částku zaplatil, pořízení psa bylo o 2200 Kč dražší než zakoupení kočky. To může být dáno mimo jiné i tím, že si majitelé psů pořizovali více šlechtěných a drahých plemen. To dokazuje i fakt, že si 20 % majitelů psů pořídilo psa zdarma a 63

% majitelů koček si pořídilo zdarma své zvíře. Proměnná týkající se pořizovací ceny není normálně rozložení, což lze tvrdit na základě tvaru Gaussovy křivky, P-P grafu, hodnoty špičatosti (9,3) a šikmosti (2,5), z nichž vyplývá, že jsou data spíše plošší a sešikmená doprava. Výsledky Kolmogorova-Smirnovova testu (sig. 0,001) též značí, že se rozdělení této proměnné statisticky významně odlišuje od normality.

Nutné výdaje majitelů jsem zkoumala pomocí dvou otázek. Jednou jsem se ptala na přibližné celkové roční výdaje za zvíře, kam patří veterinář, krmivo, stelivo, léky, oblečky, pelech a druhou následující otázkou jsem se ptala na nezbytně nutné výdaje, kam jsem z předchozího výčtu nezařadila dvě položky – oblečky a pelech. Následně jsem tyto dvě proměnné od sebe odečetla a získala jsem hodnotu zbytných výdajů. Z toho důvodu, že 9 % majitelů neuvedlo oba údaje, buď uvedli ten první z nich, ale spíše neuvedli žádnou částku, je nelze zahrnout do analýz. Průměrná hodnota zbytných výdajů všech respondentů byla zaokrouhleně 3100, modus byla 0 (což odpovídělo 20 % respondentů), medián 2000 a směrodatná odchylka 2800. Pokud bychom se zaměřili jen na ty majitele, kteří utrácejí nějaká částku za své zvíře nad rámec nutných výdajů, zjistili bychom, že se údaje významněji neliší. Průměr byl 4000, modus 1000, medián 2000 a směrodatná odchylka 3100. Při porovnání majitelů psů a majitelů koček vyplynulo, že byl jen minimální rozdíl mezi majiteli, kteří zaplatili nějakou částku dle chovaného mazlíčka. Průměr zbytných výdajů u majitelů psů byl 5100 a 5200 u majitelů koček, modus (2000) i medián (3000) byl stejný u těchto dvou kategorií majitelů a směrodatná odchylka byla velmi podobná (zaokrouhleně okolo 3900). Co se odlišovalo, avšak v malé míře, byly výsledky za všechny majitele psů a všechny majitele koček. Průměr a medián majitelů koček (4600) byl o 500 Kč vyšší než u majitelů psů (4100). Modus pejskařů byla 0 a modus kočkařů byly 2000 Kč. Proměnná o zbytných výdajích není normálně rozložená, což lze pozorovat na grafu normálního rozložení, špičatostí (80) a šikmostí (6,9). Rozložení je spíše placatější a zešikmené doprava. Kolmogorův-Smirnovův test svým výsledkem se signifikancí 0,001 znamená, že rozložení dat se statisticky významně odlišuje od normálního. Popis proměnné týkající se průměrného měsíčního čistého platu viz ke konci kapitoly Popis majitelů po socioekonomické stránce.

3.4 Hypotézy

Pro tento výzkum jsou stanoveny tři nulové a alternativní hypotézy. Pro větší přehlednost jsem témata hypotéz rozdělila do třech kategorií, kterými se budu zabývat v následujících třech podkapitolách. Nejprve zhodnotím a popíšu otázky vztahujících se k dané či daným hypotézám, pokud jsem je již nepopsala v předchozích dvou kapitolách, a u každé proměnné provedu deskripci polohy, variability a tvaru. Poté se budu věnovat různým druhům analýz či korelace, abych mohla nulovou hypotézu zamítnout či nezamítnout a alternativní hypotézu přijmout nebo zamítnout. Během každé podkapitoly ještě průběžně zhodnotím, jak se zjištěné výsledky této bakalářské práce shodují či neshodují s výsledky jiných výzkumů, které jsem uvedla v teoretické části této práce.

3.4.1 Vybrané psychologické charakteristiky

H_0 Není korelace mezi osobností majitele a osobností zvířete.

H_1 Majitel mazlíčka a zvíře budou osobnostně shodní z hlediska extroverze či introverze a neuroticismu či emoční stability.

Nyní se zaměřím na hypotézu nulovou i alternativní. Z uvedené tabulky v minulé kapitole (Tab. č. 1, Graf č. 1) je patrné, že 30,6 % majitelů bylo extrovertních; 32,6 % bylo introvertních a 36,8 % zbývajících dotazovaných majitelů o sobě vypovědělo, že nejsou ani extroverti, ani introverti. Pokud bychom data rozdělili na dvě skupiny na majitele psů a na majitele koček, zjistili bychom, že majitelé psů (37,1 %) i majitelé koček (36,4 %) se nachází nejčastěji v nevyhraněné charakteristice typu ani extrovert, ani introvert.

Pokud se zaměříme na míru korelace faktoru extroverze a introverze a stejné vlastnosti u majitele, testem Cramer V (0,58), zjistíme, že je asociace spíše silnější a je statisticky významná (sig. Cramerova V 0). Co se týče dalších testů korelace, tak Goodmanova-Kruskalova lambda vyšla 0,62, což značí pozitivní směr závislosti a toto zjištění je statisticky významné (sig. 0,001). Stejných výsledků bylo dospěno i po vypočtení testů Goodmanova-Kruskalova tau s výsledkem 0,52 a koeficientu nejistoty s výsledkem 0,55, které jsou zobecnitelné na základní soubor a jejich výsledky jsou tedy statisticky významné (sig. 0).

A jak dopadla druhá dvojice proměnných týkající se neurotického či emočně stabilního chování z hlediska asociace a její případné míry? Dle testu Cramer V (0,58) lze říci, že korelace je podstatná a statisticky významná (hladina významnosti 0). Výsledek Goodmanovy-Kruskalovy lambda byl 0,78 a byl též významný ve smyslu statistiky (sig.

0,001). Dle testu Goodmanova-Kruskalova tau (0,69) lze tvrdit, že vztah mezi proměnnými existuje a jedná se o kladný směr závislosti. Výsledek je zobecnitelný na populaci (hladina významnosti 0). Stejná signifikance vyšla i u koeficientu nejistoty. Ten svým výsledkem (0,66) též ukázal spíše silnější vztah závislosti mezi těmito dvěma proměnnými. Všechny provedené testy korelace o proměnných týkající se neuroticismu nebo emoční stability vypovídají, že mezi proměnnými vztah existuje, je poměrně silný až velmi silný a statisticky významný, tudíž lze zobecnit na základní soubor.

Pokud se zaměříme na intervaly spolehlivosti pro korelační koeficienty metodou bootstrap, zjistíme, že s 95% pravděpodobností se korelace mezi proměnnými o extroverzi a introverzi bude pohybovat v základním souboru mezi 0,01 a 0,14, což značí žádnou až nízkou korelaci. S 95% pravděpodobností lze tvrdit, že se míra asociace mezi proměnnými týkající se neuroticismu a emoční stability bude pohybovat v základním souboru mezi 0,13 a 0,25, což značí nízkou až střední korelaci.

Vzhledem k provedeným testům asociace lze nulovou hypotézu zamítnout. Korelace mezi vlastnostmi majitelů a jejich zvířat existuje. Alternativní hypotézu však musím prohlásit za zčásti neplatnou. Odpověď je v tabulkách (Tab. č. 1; Tab. č. 3), kde lze vyčíst, že majitelé se zvířaty si jsou podobní v míře extroverze či introverze ve 34 %. Největší shodu lze pozorovat u extrovertních majitelů a zvířat (průměrně 20 %). V míře neuroticismu či stability je podobnost majitelů s mazlíčky 42 %, přičemž největší podobnost lze vidět u stabilního chování (průměrně 37 %). Proto lze tvrdit, že neplatí, že by si většina majitelů byla podobná se svým zvířetem (20–42 % shody v osobnostních charakteristikách).

Zda je mezi proměnnými věku a extroverze vztah či není nám napoví koeficienty asociace. Koeficient Cramer V dosahuje hodnoty 0,27 (sig. 0,24), což by značilo střední korelaci mezi proměnnými, kterou však nelze zobecnit na populaci. S obdobným závěrem vyšly i další provedené koeficienty korelace – Goodmanova-Kruskalova lambda s výsledkem 0,15 (hladina významnosti 0,001, lze zobecnit na populaci) a koeficient nejistoty s výsledkem 0,07 (sig. 0,12), což na populaci zobecnit nelze. Další koeficient korelace, konkrétně Goodmanovo-Kruskalovo tau, značil svým výsledkem (0,07 a sig.0,22) nízkou spíše žádnou korelaci, která je statisticky nevýznamná. Na základě provedených testů korelace lze soudit, že mezi proměnnými vztah není nebo je jen minimální a je spíše statisticky nevýznamný.

3.4.2 Míra antropomorfizace

H_0 Neexistuje souvislost mezi přítomností dětí v domácnosti a větší mírou antropomorfizace mazlíčka.

H_2 Větší míra antropomorfizace majitelů psa či kočky bude souviset s přítomností či s nepřítomností dítěte v rodině bez ohledu na věk respondenta.

Zaměřím se na to, zda má či nemá nějaká proměnná vliv na míru antropomorfizace a popřípadě jak velký je, jsem zkoumala koeficienty korelace. Bylo zjištěno, že věk a míra antropomorfizace mají žádný či jen nízkou souvislost, jelikož hodnoty koeficientů asociace byly od 0,003 (Goodmanovo-Kruskalovo tau) do 0,106 (Cramer V) a výsledky byly statisticky nevýznamné (sig. od 0,072 do 0,1. Co vliv má dle koeficientů, je přítomnost či nepřítomnost alespoň jednoho dítěte do 18 let (silnější souvislost s antropomorfizací) a druh vlastněného zvířete (velmi silná souvislost s antropomorfizací). Obě tyto proměnné měly nejnižší hodnotu Cramerova V (proměnná o dětech 0,708; o druhu zvířete 0,711) a nejvyšší hodnotu Goodmanova-Kruskalova tau (proměnná o dětech 0,555; o typu zvířete 0,533) s hladinou významnosti 0, tudíž jsou výsledky na základní soubor zobecnitelné. Pokud bychom zkoumali, jaká hodnota korelace by byla v základním souboru metodou bootstrap, zjistili bychom, že s 95% pravděpodobností se korelace mezi proměnnými o přítomnosti či absenci dětí v domácnosti a antropomorfizaci bude pohybovat mezi -0,07 a 0,05, což znamená téměř žádnou korelaci a tento výsledek je statisticky nevýznamný (sig. 0,8), tudíž nezobecnitelný na základní soubor. Totéž lze tvrdit o druhé proměnné o vlastnictví psa nebo kočky a míry antropomorfizace. Proměnné by neměli s 95% pravděpodobností mezi sebou žádný vztah v základním souboru. Korelace by se pohybovala mezi -0,05 a 0,07 se signifikancí 0,7 (nelze zobecnit na základní soubor).

Na základě deskripce i korelačních koeficientů lze tvrdit, že data nesvědčí k přijetí nulové hypotézy. V datech existuje spíše silnější souvislost mezi přítomností či nepřítomností dětí a mírou antropomorfizace, ale v základním souboru by se tato souvislost neměla vyskytovat (s 95% pravděpodobností). Vzhledem ke koncentraci dat do kategorie antropomorfizujícího chování je však výsledek nutný brát s rezervou. Alternativní hypotéza je spíše platná a data nesvědčí ve prospěch jejího zamítnutí. Proměnná o dětech má na míru antropomorfizace vliv a skutečně platí dovětek bez ohledu na věk, neboť věk nemá žádný vliv na antropomorfizaci.

3.4.3 Mazlíček a finance

H_0 Finance majitele nemají vliv na to, kolik investuje do svého mazlíčka a za jakou částku si ho pořídí.

H_3 Majitelé dražších zvířat více investují do svého mazlíčka nad rámec nutných výdajů bez ohledu na jejich příjem.

Pro vzájemnou asociaci dvou zkoumaných proměnných (zbytné výdaje, pořizovací cena) jsem použila Pearsonův korelační koeficient a mezi proměnnými byla nalezena nízká až střední souvislost a lineární vztahy. Čím více respondent utrácí za zvíře nad rámec nutných výdajů, tím větší byla pořizovací cena zvířete (korelace Pearsonova korelačního koeficientu 0,19), což platí i obráceně se stejnou výší korelace. Výsledky je nutné brát pouze orientačně, protože se proměnné statisticky významně odlišují od normality. Veškeré výsledky Pearsonova korelačního koeficientu lze zobecnit na základní soubor (hladina významnosti 0,001 u všech vztahů). Pokud bychom nebrali ohled na normální rozdělení dat, ale přesto chtěli zjistit linearitu vztahu, zjistili bychom dalším koeficientem korelace (Spearmanovo ρ) to, že nastíněné vztahy popsané výše by byly ještě silnější (0,28) a též statisticky významné (0,001), což by znamenalo, že vztah lineární je a proměnné nemají velký počet odlehlých hodnot. Pro ověření linearity jsem použila i koeficient pro nominální proměnné Cramer V (0,04), který svým výsledkem linearitu vztahu též potvrdil.

Jak do vztahu vstupuje příjem, jsem zjistila pomocí koeficientu eta. Ten svým výsledkem (0,16) značí nízkou souvislost mezi příjmem majitele a zbytných výdajů a není zobecnitelný na základní soubor (0,12). Další koeficienty Somersovo d (0,09), Kendallovo tau c (0,09) a Goodmanova - Kruskalova gama (0,1) svými výsledky značí, že proměnné mají mezi sebou jen velmi nízkou asociaci a výsledky jsou zobecnitelné na základní soubor (oba koeficienty měly shodnou hladinu významnosti 0,001). Zda mezi těmito dvěma proměnnými existuje lineární vztah, jsem zjistila po použití koeficientu Spearmanova ρ . Bylo zjištěno (0,12), že vztah je jen v malé míře lineární a vyšetřený fakt je statisticky významný (sig. 0,001). Lze tvrdit, že v malé míře platí, že čím více respondent za zvíře utrácí nad rámec nutnosti, tím větší má měsíční čistý plat.

Mezi příjmem a výší pořizovací ceny byla nalezena též nízká souvislost po použití koeficientů korelace Kendallova tau c (0,11), Goodmanovy-Kruskalovy gamy (0,13) a Somersova d (0,12). Tato nízká asociace je statisticky významná (signifikance 0,001 u všech uvedených koeficientů). Na základě výsledku koeficientu Spearmanova ρ (0,15)

lze tvrdit, že vztah mezi proměnnými týkající se příjmu a pořizovací ceny je v malé míře lineární a toto zjištění je statisticky významné (0,001). V omezené míře platí, že čím dražší zvíře si respondent zakoupil, tím větší byl jeho příjem.

Porovnání průměrné pořizovací ceny v jednotlivých příjmových kategoriích (Tab. č. 10) též naznačuje, že se zvyšujícím se příjmem si respondent zakoupil dražší zvíře. Z tabulky (Tab. č. 10) jsou patrné i průměrné zbytné výdaje s ohledem na příjem majitele, přičemž již neplatí, že se zvyšujícím se příjmem respondenta se zvyšují i zbytné výdaje za zvíře. Avšak mírně stoupající tendenci lze pozorovat.

Tab. č. 6 Průměrné zbytné výdaje a cena pořízení mazlíčka s ohledem na příjem respondenta

Výše osobního čistého měsíčního příjmu	Celkový počet respondentů	Průměrná cena pořízení zvířete (v Kč)	Průměrné zbytné výdaje za zvíře (v Kč)
Bez příjmu	38	3797	2254
Do 4999 Kč	18	4909	4000
5000 až 9999 Kč	51	1542	1771
10 000 až 11 999 Kč	36	2686	1839
12 000 až 13 999 Kč	47	3445	1442
14 000 až 15 999 Kč	59	3261	2232
16 000 až 17 999 Kč	68	3136	2603
18 000 až 19 999 Kč	68	3689	3283
20 000 až 22 999 Kč	116	3963	2844
23 000 až 25 999 Kč	113	5473	3474
26 000 až 29 999 Kč	97	5828	3854
30 000 až 39 999 Kč	114	5881	4142
40 000 až 49 999 Kč	41	5750	3989
50 000 až 59 999 Kč	12	4708	2917
Více než 60 000 Kč	15	8500	2071

Na základě metody bootstrap lze tvrdit, že by se korelace vyskytovala v základním souboru s 95% pravděpodobností mezi proměnnými týkající se zbytných výdajů a pořizovací cenou v rozmezí hodnot mezi 0,21 a 0,34, což znamená nízkou až střední korelaci a tento výsledek je statisticky významný (sig. 0,001) a lze jej zobecnit na základní soubor.

Pokud bychom zkoumali mimo tyto proměnné také respondentův příjem, zjistili bychom, že by se korelace s 95% pravděpodobností v základním souboru pohybovala mezi hodnotami 0,06 a 0,20 (žádná až střední souvislost) co se týče proměnných příjmu a zbytných výdajů a v rozmezí hodnot korelace od 0,08 do 0,22 (žádná až střední asociace) mezi proměnnými příjmu a pořizovací ceny. Výsledky byly též statisticky významné (signifikance 0).

Nyní bych se pokusila potvrdit či vyvrátit uvedené hypotézy. Nulová hypotéza je platná, jelikož data nnesvědčí ve prospěch jejího zamítnutí. Mezi proměnnými příjmu, zbytných investice do mazlíčka a cenou zvířete existuje nízká statisticky významná souvislost. Třetí hypotézu musím na základě výsledků prohlásit za platnou, i když souvislost mezi proměnnými není velká. Neplatí dovětek bez ohledu na příjem, jelikož lze pozorovat mírnou stoupající tendenci zbytných výdajů se zvyšujícím se platem. Lze tvrdit na základě vypočtených koeficientů, že v malé míře platí, že čím více respondent utrací zbytných výdajů, tím větší má měsíční plat. Co se týče drahé pořizovací ceny a zbytných výdajů, tak bylo též zjištěno koeficienty, že v malé míře platí, že čím dražší si respondent pořídil, tím více za něj utrací nad rámec nutnosti. Z následující tabulky (Tab. č. 11) lze vyčíst, že majitelé nejdražších zvířat nejvíce investují, zaokrouhleně o 4000, do svého mazlíčka nad rámec nutnosti než ti majitelé, kteří nezaplatili za psa či kočku nic. Pokud se zaměřím na kategorie majitelů dle zvířete, majitelé psů získaných zdarma platí nad rámec více nákladů (4379) než majitelé koček (1777) zdarma. Vyšší zbytné náklady u psů mohou být způsobeny z nějaké míry, z jaké by bylo vhodné vyšetřit dalším výzkumem, jejich povahou. Několik respondentů psalo do otevřených otázek odpovědi, že jejich pes pelíšek ničí a také že častěji se kupují oblečky psům než kočkám. Je zajímavým faktem, že více majitelů získalo svou kočku (63 %) zdarma než svého psa (20 %). Pro úplnost musím komentovat tabulku, protože bystrému čtenáři neunikne, že sloupcové podíly respondentů či majitelů psů nebo koček netvoří dohromady jeden celek. Zbývající procenta jsou odpovědi respondentů, kteří nevěděli pořizovací cenu svého mazlíčka.

Tab. č. 7 Pořizovací cena zvířete a průměrné částky zbytných výdajů za rok s ohledem na druh chovaného mazlíčka v Kč

Pořizovací cena mazlíčků v Kč	Absolutní čísla a podíly v procentech						Průměrné částky zbytných výdajů v Kč		
	Respondenti celkem ¹		Majitelé psů ¹		Majitelé koček ¹		Respondenti celkem	Majitelé psů	Majitelé koček
	Počet	%	Počet	%	Počet	%			
Žádná	408	40	107	20	301	63	2460	4379	1777
Od 1 do 2000	174	17	27	5	74	15	2415	3019	1564
Od 2001 do 8000	246	24	190	36	57	12	4397	3589	2487
Od 8001 do 16 000	106	10	67	13	39	8	3742	4364	2711
Více než 16 000	81	8	69	13	12	3	6429	6584	5400

¹ Procentuální podíly majitelů zvířat byly stanoveny z celkového počtu majitelů zvířat, analogicky u majitelů psů a u majitelů koček

3.4.4 Diskuze výsledků z hypotéz a limity metody a výzkumu

V této kapitole provedu srovnání výsledků týkajících se hypotéz zjištěných tímto výzkumem a výsledků z jiných šetření a v poslední řadě se zaměřím na limity zvolené metody a výzkumu.

Ve svém výzkumu jsem zjistila (Graf č. 1), že majitelé koček jsou nepatrně více (zaokrouhleně o čtyři procentní body) introvertní a majitelé psů jsou zase nepatrně více extrovertní (zaokrouhleně o tři procentní body) než majitelé koček. Pokud bych měla zjištěné informace porovnat s výsledky jiných studií, musím konstatovat, že se spíše shodují, avšak procentuální rozdíly nejsou velké. Výzkum [Bao, Schreer 2016] tvrdí, že majitelé psů jsou spíše extroverti a majitelé koček jsou spíše introverti.

Pokud bych měla výsledky první hypotézy porovnat s výsledky jiných výzkumů, zjistíme, že jedna autorka [Žežulková 2019] se dopátrala výsledku, že čím je majitel starší, tím má menší sklony k neuroticismu a je více přátelský. Z prostých deskripcí souboru tohoto výzkumu lze tvrdit, že pokud bychom vnímali přátelskost jako extroverzi, nelze říci, že s věkem se její výskyt zvětšuje. Co tvrdit můžeme je, že s přibývajícím věkem opravdu mizí počty neurotických respondentů, jak lze vidět na tabulce (Tab. č. 5) níže. Je známo, že tyto vlastnosti patří mezi základní charakteristiky jedince, které jsou zčásti vrozené a nelze je úplně změnit [Honzák 2015].

Tab. č. 8 Extrovertní respondenti charakterizovaní ve věkových skupinách

Věkové skupiny	Celkem respondentů	Absolutní počty		V procentech	
		Extroverti	Neurotičtí respondenti	Podíl extrovertů	Podíl neurotických respondentů
13-19	39	8	18	20,5	46,2
20-29	246	70	89	28,5	36,2
30-39	211	67	55	31,8	26,1
40-49	240	85	46	35,4	19,2
50-59	194	55	33	28,4	17
60-69	70	22	15	31,4	21,4
70+	13	4	4	30,8	31

Je však otázkou, zda si jedinec pořídí mazlíčka a ten ho změní v nějaké vlastnosti nebo zda si člověk pořizuje zvíře podle toho, jaký je. Na tuto otázku odpověď neznám a přicházelo by v úvahu téma rozpracovat a například panelovým šetřením zkoumat, jak se osobnost mění po pořízení domácího mazlíčka, zda k nějakým změnám vůbec dochází.

Porovnání výsledků této práce s dalšími je však nutné brát s rezervou, jak jsem již nastínila, jelikož je možné, že odlišnosti výsledků vznikly nestejnými metodikami, respektive tento výzkum nezkoumá například extroverzi totožným způsobem jako citované a porovnávané výzkumy jiných autorů, avšak může přispět k debatě právě proto, že nemá stejné výsledky či metodiku.

Studii [Blouin 2012] bylo zjištěno, že větší sklon k antropomorfizaci se vyskytuje u nesezdaných a rozvedených majitelů. K tomuto tvrzení se také spíše přikláním, ale zjištěné rozdíly jsou jen minimální. Na následující tabulce (Tab. č. 8) lze vidět, že svobodní a rozvedení respondenti mají skutečně vyšší průměrnou a modusovou hodnotu vypovídající o větším sklonu k antropomorfizaci (čím menší číslo, tím je větší zjištěná antropomorfizace) a nejmenší směrodatnou odchylku. Zda je či není statisticky významný zjištěný rozdíl nám napoví koeficienty korelace (Cramer V, koeficient nejistoty a Goodmanovo lambda a tau). Svými výsledky v rozmezí hodnot od 0,45 do 0,49 dokazují to, že mezi proměnnými existuje střední míra asociace a je statisticky významná (sig. všech koeficientů nebyly větší než 0,001).

Tab. č. 9 Srovnání míry antropomorfizace dle vybraného rodinného stavu respondenta

	Svobodní; rozvedení respondenti (1)	Sezdaní respondenti (2)	Všichni respondenti (3)	Rozdíl mezi skupinami (1; 2)	Rozdíl mezi skupinami (1; 3)
Průměr	1,97	2,07	2,01	-0,11	-0,04
Modus	1,33	1,67	1,67	-0,33	-0,33
Medián	1,83	1,83	1,83	0,00	0,00
Směrodatná odchylka	0,60	0,64	0,62	-0,04	-0,02

Další výzkum [Dotson, Hyatt 2008] tvrdí, že lidé starší 65 let mají nejmenší sklon k antropomorfizaci. Data výzkumu této bakalářské práce hovoří ve prospěch tohoto tvrzení. Jak lze pozorovat na níže uvedené tabulce (Tab. č. 9), respondenti starší 65 let vykazují nejvyšší podíl těch, kteří ke svému mazlíčkovi nemají žádný vztah nebo je jen malý, respektive se u nich neprojevuje sklon k antropomorfizaci. Výsledek je však nutný brát s rezervou, v nejstarší zkoumané věkové kategorii se nachází jen 20 dotazovaných a bylo by zapotřebí dalšího výzkumu. Z důvodu malého počtu případů ve zkoumané věkové kategorii nebudu provádět analýzu korelace.

Tab. č. 10 Počet; podíl respondentů s malou mírou antropomorfizace dle věku

	Absolutní počty respondentů	Podíl (v %)	Celkový počet respondentů
do 30 let	29	9,45	307
31 až 45 let	22	6,57	335
46 až 64 let	34	10,37	328
65 a více let	6	30	20

Na závěr této kapitoly uvedu limity provedeného výzkumu. Uvědomuji si, že výběr respondentů neproběhl pravděpodobnostním náhodným výběrem, protože větší šanci na zúčastnění dotazníkového šetření měli ti majitelé psů a koček, kteří byli buď osloveni skrze veterinární subjekty nebo ve facebookových skupinách. Z hlediska složení vzorku byla patrná genderová nevyváženost, což mohlo vésti ke zkreslení. Metoda dotazníkového šetření provedená online má také své limity, dotazník se šířil jen k těm respondentům, kteří byli klienti veterinárních ordinací, které šetření povolili a také k těm, kteří se nacházeli v určitých skupinách na facebooku. Kvůli výběru respondentů tímto způsobem se v souboru vyskytují převážně ekonomicky aktivní lidé nejčastěji do 65 let, protože starší lidé nemají tolik znalostí s online prostředím.

Výzkum byl realizován v listopadu, což zrovna není nejteplejší a nejpřívětivější období roku, co se týče počasí a je možné, že i tento fakt mohl ovlivnit odpovědi respondentů (například v otázce společných venkovních fyzických aktivit majitele se psem). Za připomenutí stojí i fakt, že tato práce vznikala v době druhé vlny pandemie, což mohlo mít vliv na chování respondentů například ohledně financí. Tento výzkum byl proveden výhradně v České Republice. Ovšem vzhledem k podobnosti kultur sousedních států se lze domnívat, že tyto výsledky by s jistou mírou tolerance mohly být vypovídající i právě a minimálně o obyvatelstvu sousedních států či dokonce evropských států. Při porovnání teoretických poznatků z jiných států západní civilizace a výsledků výzkumu v rámci této práce došli autoři k podobným či stejným výsledkům, což může souviset s podobnou úrovní hospodářské a kulturní vyspělosti.

3.5 Výsledky doplňujících témat

Jen ve stručnosti bych chtěla shrnout některé výsledky výzkumu, které se sice nevztahovaly k hypotézám, ale jejich výsledky jsou zajímavé a průběžně je budu porovnávat s výsledky jiných výzkumů. Nejprve se budu věnovat vlivu zvířete na majitele, dále změnám po pořízení zvířete a v neposlední řadě loveckému chování zvířat.

Kromě již zmíněných okruhů témat hypotéz či charakteristiky majitelů i mazlíčků se do mého okruhu zájmu dostal i vliv zvířete na chování majitele. Ten jsem okrajově zkoumala skrze nejčastější činnost se zvířetem ve volném čase během týdne a dotazem na změnu po pořízení zvířete. U každé nabízené aktivity měli respondenti za úkol na stupnici označit, jak často danou činnost provádějí během jednoho týdne. Bylo zjištěno (Tab. č. 12), že nejčastější činností je přítomnost mazlíčka při běžných činnostech v domácnosti (88 % odpovědí velmi často; spíše často) a nejméně častou je společná fyzická aktivita (65 % odpovědí velmi málo). Zajímavé je, že 66 % všech majitelů si se svým zvířetem hraje velmi či spíše často. U této otázky však existuje jistá míra subjektivnosti při odpovídání. Co pro někoho znamená frekvence nějaké činnosti často během týdne, to je pro někoho spíše málo. Dle druhu mazlíčka se data lišila jen minimálně, avšak uvedu nejzajímavější podíly odpovědí dle druhu mazlíčka. U procházek byl očekávaný rozdíl, tudíž že majitelé psů na ně chodí velmi často či spíše často (75 %) a majitelé koček velmi málo (80 %). Druhá nejvíce provozovaná činnost se zvířetem bylo to, že je zvíře nablízku při běžných činnostech (88 % všech majitelů odpovědělo velmi často či spíše často). Malý rozdíl mezi majiteli psů nebo koček nastal u hraní si se zvířetem. Zde byl modus velmi často (67 %). U pejskařů byl modus spíše často (33 %) a u kočkařů ani málo, ani často (24 %). Jeden výzkum došel k závěru, že role zvířete, konkrétně psa, jakožto společníka při volnočasových aktivitách je nejvíce běžná [Černá 2013], s čímž dle výše popsaných výsledků tohoto výzkumu plně souhlasím.

Tab. č. 11 Způsob trávení volného času se zvířetem a podíl dané odpovědi

Nejčastější činnost majitelů zvířat ve volném čase za týden	Modusová odpověď		Druhá nejčastější odpověď	
	Kategorie ¹	%	Kategorie ¹	%
Chození na procházku	1	40	5	31
Zvíře doprovází při sportu	1	65	3	11
Hraní si se zvířetem	5	38	4	28
Česání srsti zvířeti	3	29	5	23
Zvíře je nablízku při běžných činnostech	5	67	4	21

¹Vysvětlivky k jednotlivým kategoriím: 1 - velmi málo; 2 - spíše málo; 3 - ani málo, ani hodně; 4 - spíše často; 5 - velmi často

Roli a funkci zvířete jsem zkoumala i otázkou na důvody pořízení. V této otázce se zjistilo, že respondenti si zvíře pořizují nejčastěji ze zvyku mít nějaké zvíře (55 %) či z přání nějaké si pořídit (42 %) a potvrdilo se, že častým vyzdvihovaným důvodem k pořízení byla emocionální funkce zvířete (60 %), což bylo zjištěno i v jiné studii [Salajková 2017]. U této otázky byla možnost zvolit několik odpovědí a procenta byla počítána z celkového počtu jednotlivých odpovědí.

V otázce zabývající se změnami po pořízení zvířete jsem nabídla tři pozitivní (nové koníčky, není pocit samoty a častější fyzická aktivita) i tři negativní změny (problémy kvůli útočnému chování zvířete, nové povinnosti a nutnost přizpůsobit se ve volném čase) a respondent měl označit ty změny, které u něj nastaly a byla možnost napsat jinou změnu do otevřené odpovědi. Jelikož touto otázkou vznikly vícenásobné odpovědi, počítala jsem uvedené podíly ze všech jednotlivých změn. Co se týče výsledků, jak do respondentova života zasáhlo zvíře, zjistila jsem, že z nabízených změn kromě volných odpovědí byly přibližně stejně často vybrány změny negativní (1182 jednotlivých odpovědí) i pozitivní (1151 jednotlivých odpovědí). Pokud bychom zahrnuli i otevřené odpovědi, kterých bylo přibližně 4 %, zjistili bychom, že u respondentů došlo spíše k pozitivní změně (1220 jednotlivých odpovědí) v jejich životech. Jen zanedbatelná část respondentů (0,6 %) napsala, že se po pořízení zvířete nic nezměnilo. Nejčtenější odpovědi byly nové povinnosti (702 odpovědí), neexistence pocitu přílišné samoty (597 odpovědí), přizpůsobení se ve volném čase (433 odpovědí) a čtenější fyzická aktivita (355 odpovědí). Z možností jiných změn, které respondenti napsali, byly nejčtenější změny v psychické sféře majitelů. Odpovědi zněly, že dotazovaní jsou šťastnější a veselejší (34 odpovědí) a spatřují smysl života právě ve vlastnictví domácího mazlíčka (16 odpovědí). Pro pobavení uvedu i dvě tragikomické změny toho, co se změnilo po pořízení mazlíčka. Jednou je, že se změnilo to, že respondent má zničený byt a druhou odpovědí bylo, že změna nastala v tom, že jsou všude

chlupy, které je potřeba často uklízet. Pokud bych měla výsledky porovnat s jiným výzkumem [Salajková 2017], který zjistil, že po pořízení psa se změnil denní režim a volnočasové aktivity, musím s tímto výzkumem souhlasit. Nutnost podřídít se ve volném čase byla často volená odpověď na změnu po pořízení mazlíčka. Majitelé, konkrétně psů, jsou po pořízení zvířete fyzicky aktivnější, psi jsou vhodnými partnery pro sport a snižují pocit samoty což tvrdí další výzkum [Rijken, Beek 2011]. S těmito závěry se také ztotožňuji, neboť tyto výroky patřily mezi často opakované odpovědi.

Dalším zajímavým tématem, který by si jistě zasloužilo podrobnější zpracování je lov zvířete. Na datech bylo dokázáno, že přibližně třetina všech zvířat venku loví (34 %). Mezi psy (31 %) a kočkami (38 %) nastal jen malý rozdíl. Kromě nabízené četnosti lovu na škále o pěti stupních byla nabídnuta i možnost, že zvíře ven nechodí, kterou zvolilo zanedbatelné množství majitelů psů (0,4 %), ale významná část majitelů koček (48 %). Majitelé, kteří odpověděli, že jejich zvíře loví, tak byli přesměrováni na další doplňující škálovou otázku, jak hodně jim lov jejich mazlíčka vadí. 52 % z nich uvedlo, že jim lov vůbec či spíše nevadí, 26 % se nacházelo ve středu škály a 23 % majitelů odpovědělo, že jim tento fakt na jejich zvířeti spíše či hodně vadí. Mezi majiteli psů a majiteli koček vznikl rozdíl ve vnímání lovu zvířete. Data od pejskařů se nekonzcentrují do určité odpovědi (od 17 % u odpovědi spíše a hodně mi to vadí, 27 % ve středu škály, 21 % u spíše nevadí a 18 % u vůbec mi to nevadí). Na datech o majitelích koček lze pozorovat, že se koncentrují do odpovědí na začátku škály vypovídajících, že jim lov vůbec nevadí (37 %) či spíše nevadí (26 %). Co se týče porovnání, tak majitelé koček odpověděli, že jim lov spíše vadí jen v 9 % odpovědi a hodně vadí v 3 % odpovědi. Výzkumy tvrdí, že majitelé zvířat, konkrétně koček, nespatřují v lovu svého mazlíčka problém [McDonald et al. 2015] a pohlížejí na něj jako na normální chování zvířete [Crowley, Cecchetti, McDonald 2019], což mohu potvrdit. Jen třetina majitelů lovicích koček, ale i majitelů lovicích psů spatřuje v lovení problém a z těchto majitelů se též potvrdilo, že více než polovině majitelů koček (63 %) lov nevadí. U majitelů psů však toto tvrdit nelze, jelikož jen 39 % vlastníků lov nevadí. Zda existuje souvislost mezi tím, jestli zvíře loví a druhem zvířete jsem ověřila pomocí koeficientů korelace. Bylo zjištěno, že existuje podstatná souvislost (výsledky koeficientů od 0,48 do 0,51) a tyto výsledky jsou statisticky významné (sig. od 0,001 do 0).

Role i funkce zvířete by se dala odvodit mimo jiné i od míry infantilizace. Infantilizaci jsem zkoumala třemi otázkami s fotkami (viz Příloha 2 – Obrázky z dotazníku), kde byla

ztvárněna nějaká interakce se zvířetem (šišlání na zvíře, používání přezdivek a zdrobnělin a pusinkování zvířete) a respondenti se měli zařadit na pětistupňové škále dle toho, jak často dané chování sami provozují. Po výsledném vytvoření faktoru zprůměrováním těchto tří otázek bylo zjištěno, že se 47 % majitelů chová ke zvířeti jako by bylo dítě (18 % nejvyšší míra infantilizace, 29 % nižší míra), 31 % majitelů se nacházelo ve středu škály a 23 % majitelů se zvířetem nemají infantilní vztah (4 % nejvyšší míry neinfantilního vztahu, 19 % nižší míra). Pokud se zaměřili na majitele dle chovaného zvířete, zjistili bychom, že vztah s projevující se infantilizací se vyskytuje o něco více u majitelů koček (54 %) než u majitelů psů (40 %). Z výzkumů bylo zjištěno, že k infantilizaci dochází ve zvýšené míře, když v domácnosti nejsou děti [Salajková 2017] nebo pokud lidé žijí sami [Dotson, Hyatt 2008]. Tato fakta jsem ověřila výsledky z provedeného výzkumu a zjistila jsem, že neplatí to, že by k infantilizaci docházelo více, pokud by v domácnosti nežily děti. Respondenti s alespoň jedním dítětem do 18 let či bez něj se lišili jen nepatrně (o čtyři procentní body). Dle zjištěných dat z tohoto výzkumu se nemohu ztotožnit ani s druhým výsledkem jiné studie, protože rozdíl respondentů s existující mírou infantilizace dle toho, zda žijí sami či s někým v domácnosti byl taktéž minimální a zanedbatelný (o tři procentní body).

Závěr

V České republice se psi a kočky těší velké oblibě – lidé vlastní 2 miliony psů a 1,4 milionů koček [Sabanoglu 2018b, Sabanoglu 2018a]. Téma zvířat není v sociologii novým tématem. První článek zabývající se společnými vlastnostmi lidí a zvířat vznikl už v první třetině dvacátého století [Ulrich, Komárek 2019] a do 80. let minulého století se zájem o tato témata zvyšoval. Vznikly interdisciplinární obory Human-Animal Studies zabývající se interakcemi mezi lidmi a ostatními zvířaty a jeho podobor Critical Animal Studies, který tyto poznatky využívá pro hnutí za práva zvířat [Vandrovcová 2015]. Pokud bych měla definovat domácí zvíře, tak má své vlastní jméno a není určeno ke konzumaci a někdy může nahrazovat roli partnera či dítěte [Franklin 1999]. Vztah majitele se zvířetem může dokonce dosahovat i příbuzenské úrovně [Charles 2016], jelikož lidé své mazlíčky, konkrétně psy, milují nehledě na to, že jsou to jen psi [Ferguson 2004]. Z výzkumů je patrné, že například pes představuje sbližující element rodiny. Byla vyzdvižována jeho emocionální funkce [Salajková 2017] a role společníka pro volný čas [Černá 2013].

Co se týká historie psů a koček, bylo zjištěno, že tyto dva živočišné druhy měly společného předchůdce. První zmínka o psu pochází z období starší doby kamenné. Odborníci jsou toho názoru, že pes je nejspíše domestikovaná forma vlka nebo šakala [Coren 1997]. Kočky mají též dlouhou historii domestikace. Jejich předchůdce lze vysledovat až do třetihor a kolébkou vzniku dnešních koček byl starověký Egypt, kde byly vnímány jako posvátné [Seidlová 2009]. Ačkoliv jsou již kočky domestikované, neznamená to, že by se z nich úplně vytratil lovecký pud šelmy. Kočky si udržují svá teritoria [Recio, Seddon 2013], ale bylo zjištěno, že zhruba čtvrtina koček neloví [McDonald et al. 2015]. A jak na lov svých mazlíčků nahlíží konkrétně majitelé koček? Bylo vyzkoumáno, že většina se domnívá, že lovecké chování domácích či volně žijících koček není problém [McDonald et al. 2015], ale také to, že tři čtvrtiny majitelů se ztotožňují s názorem, že kočky lovením poškozují ekosystém [Gramza et al. 2016]; [Recio, Seddon 2013].

Pořízení psa má na život majitele nezanedbatelný vliv. Péče o psa je časově náročná a v některých případech je potřeba zapojení dalších členů rodiny či přátel, což může být problém [Černá 2013]. Majitelé však nevýhody vlastnictví psa zlehčují. Nejvíce byl patrný vliv na změnu denního režimu a volnočasových aktivit [Salajková 2017]. S tím souvisí i vliv psů a koček na zdravotní kondici svých majitelů. Tito lidé jsou fyzicky zdravější

nežli majitelé jiných domácích zvířat [Rijken, Beek 2011]; [Utz 2014]; [Mičková et al. 2019]. Z hlediska duševního zdraví jsou lidé šťastnější po pořízení mazlíčka [Bao, Schreer 2016]. Děti, které vyrůstaly v rodině se psem či kočkou jsou otevřenější, přizpůsobivější a dokáží se lépe vyrovnat s případnými problémy v rodině [Seidlová 2009].

A k čemu jsem dospěla ve svém vlastním výzkumném šetření? Motivována teoretickými poznatky jsem realizovala na konci roku 2020 vlastní online výzkum s majiteli koček a psů a sledovala jsem tyto otázky: Má míra extroverze či introverze mazlíčka, a též míra neuroticismu či emoční stability, vliv na ty samé vlastnosti u majitele? Ovlivňuje míru antropomorfizace zvířete to, zda se v domácnosti žije respondent s dětmi či bez dětí? Do jaké míry hrají finance roli při pořízení mazlíčka i jeho následné péče?

Tato práce přináší poznatky kvantitativní metodou dotazníkového šetření. Bylo zjištěno, že majitelé psů a koček jsou v drtivé většině ekonomicky aktivní, průměrný věk je 40 let a jejich nejčastější vzdělání je středoškolské s maturitou (27 %). Skoro polovina majitelů psů žije v obcích, které mají počet obyvatel do 999. Na datech bylo dokázáno, že pokud má respondent psa, má často i kočku, ale obráceně to neplatí. Majitelé koček vlastní průměrně dvě kočky (2,3), kdežto majitelé psů mají v průměru méně psů (1,6). Zhruba polovina majitelů psů měla buď malé, nebo velké plemeno svého mazlíčka a nejčastěji vlastněné plemeno byl německý ovčák. Přibližně polovina vlastníků koček uvedla, že jejich kočka je kočka domácí. Ve druhé polovině převažovala za 60 % krátkosrstá plemena.

Pro svou práci jsem si stanovila tři hypotézy. První zkoumala vliv osobnosti mazlíčka na osobnost majitele. Dospěla jsem k závěru, že mazlíček má na osobnost majitele v provedeném výzkumu, ve větší míře prokazatelný vliv, ale tyto závěry s velkou pravděpodobností nelze zobecnit na všechny majitele psů a koček v České republice. Zhruba třetina majitelů byla extrovertních a jejich zvíře taky a totéž platí o emoční stabilitě. Druhá hypotéza analyzovala emoční roli zvířat skrze míru antropomorfizace. Bylo zjištěno, že na antropomorfizaci nemá vliv věk majitele a to, zda má nebo nemá majitel dítě do 18 let nebo vlastní psa či kočku. Třetí hypotéza vyčíslila finanční investice do mazlíčka. Co se financí týče, na datech bylo prokázáno, že více než polovina majitelů koček si častěji pořizuje zvíře za nulové náklady. Byl zjištěn lineární vztah mezi proměnnými, a proto platí v omezené míře, že čím větší byla pořizovací cena zvířete, tím více majitel utrací za oblečky a pelech zvířete. Tato korelace je však jen nízká až střední.

Dalšími otázkami v dotazníku jsem se zaměřila na vliv zvířete na majitele. Bylo zjištěno, že mazlíček majitele nejčastěji doprovází při běžných činnostech více než u tři čtvrtiny všech účastníků výzkumu. Naopak nejméně prováděná činnost byla společná fyzická aktivita (skoro polovina majitelů psů a drtivá většina majitelů koček tuto činnost vůbec nepraktikuje). Pořízení mazlíčka došlo v životech majitelů spíše k pozitivní změně. Nejvíce uváděné změny byly nové povinnosti, zlepšení pocitu samoty a přizpůsobení se ve volném čase. V otázkách zabývajících se lovem bylo zjištěno, že třetina všech zvířat loví a více než polovině majitelů to nevadí. Role mazlíčka byla ověřena i infantilizací, respektive takovým chováním, kdy majitel ke zvířeti přistupuje jako k dítěti. Tímto způsobem se chovala téměř polovina všech majitelů. Na tento přístup ke zvířeti neměla vliv přítomnost dítěte v rodině ani to, zda majitelé žili sami či s někým v domácnosti.

Téma zvířat, konkrétně domácích mazlíčků není rozhodně zcela probádané. Další výzkumy by se mohly například detailně zaměřit na určující faktory toho, že majitel má ke zvířeti blízký vztah a jedná s ním jako s dítětem či jako by byl člověk. Bylo by jistě zajímavé například panelovým šetřením zkoumat, zda se majitel změnil, a popřípadě jak, po pořízení mazlíčka. Kvalitativní výzkum by byl zase vhodný na detailní deskripci interakcí se zvířetem a vzájemného vztahu. Domnívám se, že tato práce otevírá zmiňovaná témata i v českém kontextu, jelikož zahraniční vědecký diskurz je poněkud více vyvinut nežli ten tuzemský.

Zdroje:

- Amiot, C. E., B. Bastian. 2014. „Toward a Psychology of Human-Animal
- Bao, K. J., G. Schreer. 2016. „Pets and Happiness: Examining the Association between Pet Ownership and Wellbeing.“ *Anthrozoös* 29 (2): 283–296, <http://dx.doi.org/10.1080/08927936.2016.115272>.
- Blouin, D. D. 2012. „Understanding Relations between People and their Pets." *Sociology Compass* 6 (11): 856–869.
- Blouin, D. D. 2015. „Are Dogs Children, Companions, or just Animals? Understanding Variations in People’s Orientations toward Animals.“ *Anthrozoös*. 279–294.
- Coren, S. 1997. *Intelligence psů*. Praha: Robot.
- Crowell-Davis, S. L. 2007. „Understanding cats.” ResearchGate 241–243.
- Crowley, S. L., M. Cecchetti, R. A. McDonald. 2019. „Hunting behaviour in domestic cats: An exploratory study of risk and responsibility among cat owners.“ *People and nature* (1): 18–30, <https://doi.org/10.1002/pan3.6>.
- Crowley, S. L., M. Cecchetti, R. A. McDonald. 2020. „Our Wild Companions: Domestic cats in the Anthropocene.” *Trends in Ecology & Evolution* 35 (6): 477-483, <https://doi.org/10.1016/j.tree.2020.01.008>.
- Černá, K. 2013. „Člověk a jeho pes, pes a jeho člověk.” *Univerzita Karlova* [online] [cit. 18. 4. 2020]. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/51765>.
- Český statistický úřad. 2021. „Obyvatelstvo – roční časové řady.” [online] [cit. 21. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_hu.
- Dotson, M. J., E. M. Hyatt. 2008. „Understanding dog-human companionship." *Journal of Business Research* 61 (5): 457–466.
- Ferguson, K. 2004. „I ♥ My Dog." *Political Theory* 32 (3): 373–395.
- Franklin, A. 1999. *Animals and Modern Cultures*. London: SAGE Publications.
- Gollmann, B. 2006. *Kočka*. Praha: Grada.
- Gosling, S. D., C. J. Sandy, J. Potter. 2010. „Personalities of Self-Identified Identified ‚Dog People‘ and ‚Cat People‘." *Anthrozoös* 23 (3): 213–222, <http://dx.doi.org/doi:10.2752/175303710x12750451258850>.

- Gramza, A., T. Teel, S. VandeWoude, K. Crooks. 2016. „Understanding public perceptions of risk regarding outdoor pet cats to inform conservation action.” *Biological Conservation* 30 (2): 276–286, 10.1111/cobi.12631.
- Honzák, R. 2015. „Jste osobnost. Ale jaká?” *Psychologie* [online] [cit. 18. 2. 2021]. Dostupné z: <https://psychologie.cz/jste-osobnost-ale-jaka/>.
- Charles, N. 2016. „Post-Human Families? Dog-Human Relations in the Domestic Sphere.” *Sociological Research Online* 21 (3): 371–389, <http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-9558.2009.01353.x>.
- Li Y., Y. Wan, Y. Zhang, Z. Gong, Z. Li. 2020. „Understanding how free-ranging cats interact with humans: A case study in China with management implications.” *Biological Conservation*, <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2020.108690>.
- McDonald, J. L., M. Maclean, M. R. Evans, D. J. Hodgson. 2015. „Reconciling actual and perceived rates of predation by domestic cats.” *Ecology and Evolution* 5 (14): 2745–2753, <http://dx.doi.org/10.1002/ece3.1553>.
- Mičková, E., K. Machová, K. Daďová, I. Svobodová. 2019. „Does Dog Ownership Affect Physical Activity, Sleep and Self-Reported Health in Older Adults?” *Environmental Research and Public Health*. 16 (18): 3355.
- Nejezchleb, I. 2018. „Zoosociologie (MSgS)” *Sociologická encyklopedie* [online] [cit. 21. 4. 2021]. Dostupné z: [https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Zoosociologie_\(MSgS\)](https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Zoosociologie_(MSgS)).
- Recio, M. R., P. J. Seddon. 2013. „Understanding determinants of home range behaviour of feral cats as introduced apex predators in insular ecosystems: a spatial approach.” *Behavioral Ecology and Sociobiology* 67: 1971–1981, <http://dx.doi.org/10.1007/s00265-013-1605-7>.
- Relations.” *Psychological Bulletin*. 141 (1), <http://dx.doi.org/10.1037/a0038147>.
- Rijken, M., S. v. Beek. 2011. „About Cats and Dogs ... Reconsidering the Relationship Between Pet Ownership and Health Related Outcomes in Community-Dwelling Elderly.” *Social Indicators Research* 102 (3): 373–388.
- Sabanoglu, T. 2020a. „Number of cats in the European Union 2018, by country.” *Statista* [online] [cit. 28. 7. 2020]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/515410/cat-population-european-union-eu-by-country/>.

- Sabanoglu, T. 2020b. „Number of dogs in the European Union 2018, by country.” *Statista* [online] [cit. 28. 7. 2020]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/414956/dog-population-european-union-eu-by-country/>.
- Sabanoglu, T. 2020c. „Cat ownership in the European Union 2018, by country.” *Statista* [online] [cit. 28. 7. 2020]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/515464/cat-ownership-european-union-eu-by-country/>.
- Sabanoglu, T. 2020d. „Dog ownership in the European Union 2018, by country.” *Statista* [online] [cit. 28. 7. 2020]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/515475/dog-ownership-european-union-eu-by-country/>.
- Salajková, V. 2017. „Význam, role a funkce psa ve společnosti a v rodině.” *Univerzita Karlova* [online] [cit. 18. 4. 2020]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/179473/>.
- Seidlová, D. 2009. *Život s kočkou*. Praha: Euromedia Group Knižní klub.
- Serpell, J. A. 2015. „The Human-Animal Bond.“ *The Oxford Handbook of Animal Studies*. [online]: 81–97, <http://dx.doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199927142.013.31>.
- The European Pet Food Industry. 2019. „EUROPEAN STATISTICS.” *The European Pet Food Industry* [online] [cit. 28. 7. 2020]. Dostupné z: <http://www.fediaf.org/who-we-are/european-statistics.html>.
- Turner, D. C., G. Rieger. 2013. „Spouses and cats and their effects on human mood.” *Antropozoös* 16 (3): 213–228, <http://dx.doi.org/10.2752/089279303786992143>.
- Turner, D. C., P. Bateson. 2014. *The Domestic Cat: The Biology of its Behaviour*. New York: Cambridge University Press.
- Ullrich, Z., S. Komárek. „Dávný český pokus o sociologii zvířat.” *Lidé města* 21 (3): 411–425.
- Utz, R. L. 2014. „Walking the dog: The Effect of Pet Ownership on Human Health and Health Behaviors.” *Social Indicators Research* 116 (2): 327–339.
- Vandrovcová, T. 2015. „Sociologie zvířat: přehledová stať o oboru Human-Animal Studies.” *Naše společnost* 1: 23–33, <http://dx.doi.org/10.13060/1214438X.2015.1.13.206>.
- Žežulková, D. 2019. „Souvislost mezi osobností majitele a behaviorálním profilem jeho kočky.” *Univerzita Karlova* [online] [cit. 18. 4. 2020]. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/105052>.

Příloha 1 – Úplné znění dotazníku

1. Kolik máte doma psů?
 - 1a. Kolik máte doma koček?
2. Kolik členů včetně Vás má Vaše domácnost? Nezapomeňte započítat do celkového počtu také sebe.
- 2a. Označte prosím, kdo u Vás bydlí:
 - manžel / manželka
 - partner / partnerka
 - děti
 - otec / nevlastní otec
 - matka / nevlastní matka
 - bratr
 - sestra
 - babička / děda
 - jiné
2. Žijí ve Vaší domácnosti děti?
 - ano
 - ne
- 3a. Jak staré jsou děti, které s Vámi žijí v jedné domácnosti? Vypište prosím jejich věk a oddělte každý věk čárkou.
4. Vyplňuji za:
 - svého psa
 - svou kočku
5. Jaká je rasa Vašeho mazlíčka?
- 5a. A kolik mu/jí je let?
6. Odkud jste si pořídil/a zvíře? Má zvíře průkaz původu? Vyplňte prosím opravdu jen za jednoho zvoleného mazlíčka.

má průkaz původu / nemá průkaz původu

 - z chovatelské stanice

- zakoupen na inzerát
- dostal/a jsem ho darem
- z útulku
- našel / našla jsem ho

7. Kolik jste utratil/a za pořízení zvířete? Napište prosím jeho přibližnou cenu.

8. Jaké jsou přibližné celkové výdaje za zvíře na jeden rok? (veterinář, krmivo, stelivo, léky, oblečky, pelech)

8a. A kolik z této částky tvoří nezbytně nutné výdaje? (veterinář, strava, stelivo, léky)

9. Z jakého důvodu jste si pořídili zvíře? Můžete zakliknout více odpovědí.

- nepořídil/a, bylo mi darováno
- jako důvod k vyšší aktivitě (sport, výlety, procházky apod.)
- abych se necítil/a osaměle a měla společníka
- jsem zvyklý/á na zvíře od dětství
- kvůli dětem doma
- kvůli partnerce/partnerov
- abych se mohl/a o někoho starat
- jako terapeutické zvíře, asistenční
- kvůli ochraně majetku
- moc se mi tato rasa líbí
- pracovní pes – myslivecký, vrátný, hlídač
- vždycky jsem si přál/a mít zvíře

10. Co má a nemá Váš mazlíček dovoleno? (být v domácnosti, spát v posteli, být na stole, být na sedací soupravě, být na židli u stolu, žebrať při jídle)

má dovoleno / nemá dovoleno / nemá dovoleno,
a nedělá to ale stejně to dělá

- být v domácnosti
- spát v posteli
- být na stole
- být na sedací soupravě
- být na židli u stolu

- žebrať při jídle

11. Věnujete se výchově zvířete?

- ne
- ano, ale nic skoro neumí
- ano, učím ho základní povely
- ano, umí poslechnout na slovo
- docházeli jsme s ním na výcvik (na cvičák)

12. Dáváte někdy zvířeti pamlsky? (FILTR na 12a. nebo na 13. otázku)

- ano
- ne

12a. Jak často a za co je Vaše zvíře odměňováno pamlskem?

pravidelně / občas / nikdy

- za dobré chování, za poslušnost
- za uposlechnutí příkazu
- jen tak podle mé nálady
- chci mu dopřát, nepotřebuji důvod

13. Jak často se Vaše zvíře chová následujícím způsobem: (samotářské, nesmělé, chce pozornost, přátelské)

1 / 2 / 3 / 4 / 5

velmi málo, skoro vůbec / málokdy / občas / často / velmi často, skoro pořád

- je samotářské
(čas tráví o samotě a spíše se vyhýbá společnosti)
- je nesmělé
(ve společnosti cizích, a když přitahuje pozornost)
- vyžaduje pozornost
(chce, aby si ho lidé všímali a věnovali se mu)
- je přátelské
(vyhledává lidskou blízkost, rádo se seznamuje)

14. A jak vnímáte Vy sám sebe? 1 znamená, že na Vás platí spíše první popis, 5 spíše druhý. Řekl/a byste o sobě, že jste někdo, kdo ...

1 / 2 / 3 / 4 / 5

je komunikativní, rád chodí mezi lidmi,
cítí se dobře mezi lidmi, vyžaduje neustálou pozornost a je to někdo, kdo je mezi ostatními vidět a slyšet

je spíše orientovaný do soukromí,
nemá rád, když si ho ostatní příliš všimají a cítí se nesmělý, když je ve společnosti cizích lidí

15. Jak často mluvíte na mazlíčka způsobem zachyceným na fotce? (V příloze 2 se nachází doplňující obrázek.)

1 (vůbec, nikdy) / 2 / 3 / 4 / 5 (velmi často, neustále)

šišlám na něj

15a. Jak často mluvíte na mazlíčka způsobem zachyceným na fotce? (V příloze 2 se nachází doplňující obrázek.)

1 (vůbec, nikdy) / 2 / 3 / 4 / 5 (velmi často, neustále)

používám přezdívky a různé zdrobněliny

15b. Jak často se chováte ke zvířeti způsobem zachyceným na fotce? (V příloze 2 se nachází doplňující obrázek.)

1 (vůbec, nikdy) / 2 / 3 / 4 / 5 (velmi často, neustále)

pusinkuji zvíře

16. Jak často se Vaše zvíře chová následujícím způsobem:

1 / 2 / 3 / 4 / 5

velmi málo, skoro vůbec / málokdy / občas / často / velmi často, skoro pořád

je klidné

(chová se uvolněně, většinou je dobře naladěné)

je přizpůsobivé

(změny snáší dobře a není kvůli nim podrážděné či ve stresu)

je náladové

(střídá se u něj dobré a špatné naladění bez zjevné příčiny)

je podrážděné

(zdá se, že má špatnou náladu a lze ho snadno vyprovokovat k agresi)

17. Jak byste se charakterizoval/a na následující stupnici? 1 znamená, že na Vás platí spíše první popis, 5 spíše druhý. Řekl/a byste o sobě, že jste někdo, kdo ...

1 / 2 / 3 / 4 / 5

je citlivý na reakce druhých, často se rozčílí, bývá nervózní a změny snáší špatně je uvolněný, bez emocí, nebývá podrážděný, zvládá stres i změny a málokdy i změny a málokdy se cítí nešťastný

18. Co se změnilo po tom, co jste si pořídil/a domácího mazlíčka? Můžete označit i více odpovědí.

- věnuji se díky svému zvířeti novým koníčkům
- necítím se tak sám/sama
- jsem díky zvířeti fyzicky aktivnější
- řeším to, že moje zvíře útočí na ostatní lidi či zvířata
- mám nové povinnosti spojené s péčí o zvíře
- musím se zvířeti přizpůsobovat ve svém volném čase
- jiné

19. Jaké činnosti se nejčastěji se svým zvířetem věnujete ve volném čase? Označte všechny činnosti, kterým se Vy se svým mazlíčkem věnujete během jednoho týdne.

1 (velmi málo, nikdy) / 2 / 3 / 4 / 5 (velmi často, pravidelně)

jdeme na procházku

zvíře mě doprovází při sportu

hrají si s ním (honba za provázkem, aportuje atd.)

vyčesávám mu srst

je mi nablízku, když něco dělám

20. Do jaké míry souhlasíte s následujícími výroky?

1 / 2 / 3 / 4 / 5

naprosto / spíše / ani souhlasím, / spíše / naprosto
souhlasím /souhlasím / ani nesouhlasím / nesouhlasím / nesouhlasím

- Moje zvíře musí poslouchat na slovo.
- Moje zvíře projevuje v domácím prostředí své lovecké schopnosti (loví hmyz, útočí na menší domácí mazlíčky či jiná zvířata).
- Myslím si, že moje zvíře je důležité jako ostatní členové rodiny.
- Neumím si představit svůj život bez zvířete.
- Můj nejbližší kamarád je moje zvíře.

- Myslím si, že můj pes/kočka dokáže přemýšlet podobně jako já.
- Na své zvíře často mluvím, povídám si s ním.
- Myslím si, že moje zvíře si skutečně uvědomuje, že je zvířetem.
- Jestliže se zvíře chová nevhodně (je agresivní, moc hlasité, neposlouchá) je to vždy bez výhrady vina majitele.

21. Jak často Vaše zvíře venku něco uloví? (FILTR na 21a. nebo na 22. otázku)

- velmi často
- někdy
- málokdy
- téměř vůbec, výjimečně
- nikdy
- mé zvíře ven nechodí

21a. Jak hodně Vám vadí, že zvíře venku něco loví?

1 / 2 / 3 / 4 / 5

vůbec mi to nevadí

hodně mi to vadí

22. Jakého jste pohlaví?

- muž
- žena

23. Kolik je Vám let?

24. Jaký je Váš rodinný stav?

- ženatý, vdaná – žijící společně
- ženatý, vdaná – žijící odděleně
- rozvedený/á
- svobodný/á (nikdy ženatý, vdaná)
- registrované partnerství
- vdova, vdovec

25. Můžete se prosím zařadit alespoň do některé z následujících kategorií osobního číselného měsíčního příjmu?

- bez příjmu
- do 4 999 Kč

- 5 000 – 9 999 Kč
- 10 000 – 11 999 Kč
- 12 000 – 13 999 Kč
- 14 000 – 15 999 Kč
- 16 000 – 17 999 Kč
- 18 000 – 19 999 Kč
- 20 000 – 22 999 Kč
- 23 000 – 25 999 Kč
- 26 000 – 29 999 Kč
- 30 000 – 39 999 Kč
- 40 000 – 49 999 Kč
- 50 000 – 59 999 Kč
- více než 60 000 Kč
- nevím
- nechci odpovédět

26. Jakého nejvyššího vzdělání jste dosáhl/a?

- základního
- vyučení bez maturity
- vyučení s maturitou
- středoškolského bez maturity
- středoškolského s maturitou
- vyššího odborného
- vysokoškolského

27. Jak velké je Vaše bydliště?

- do 999 obyvatel
- 1 000 – 2 999 obyv.
- 3 000 – 5 000 obyv.
- 4 999 – 9 999 obyv.
- 10 000 – 29 999 obyv.

- 30 000 – 49 999 obyv.
- 50 000 – 99 999 obyv.
- 100 000 a více obyv.

Příloha 2 – Obrázky z dotazníku

Veškeré obrazové přílohy byly pořízeny autorkou práce.

Obr. č. 1 Šišláni na zvíře

Obr. č. 2 Používání přezdivek a různých zdrobnělin

Obr. č. 3 Pusinkování zvířete

